

Rekordresan, del 1 : Festen har börjat

Resans rekord var dess längd, sex veckor, min längsta resa i Indien hittills.

Problemet var avgångstiden. Den var klockan ett mitt på dagen och alltså den bekvämaste tänkbara. Men man måste ju vara där ett antal timmar innan och följaktligen lämna staden redan klockan 11, varför det inte gavs möjlighet till någon lunch. Följaktligen sattes man på planet på fastande mage, och ombord serverades det först och främst förfriskningar, som på tom mage genast slog an mot huvudet...

Det var bara fyrtio dagar efter att jag kommit hem från den framgångsrika och intressanta resan till Phuktar och tog mer eller mindre vid där denna hade slutat – jag hade egentligen bara varit hemma och vänt och fått ytterst litet gjort på grund av den envetna haverisäsongen – den 20 mars hade Verkstans stora back-up server kraschat och tagit med sig allt lagrat material från 30 tidskrifter in i ett svart hål av ovisshet om oersättliga kulturskatters öden. Därefter hade den ena kraschen följt på den andra, så tre bandspelare och tre hemdatorer blivit odugliggjorda och blivit nödvändiga att langa in på rehabilitering – med nya svarta hål av ovisshet om deras överlevnad eller icke som hittills enda resultat.

Från allt detta rymde och flydde jag utom för det påkrypande novembermörkret – om en vecka skulle sommartiden upphöra, morgnarna skulle vara svarta för en lång tid framöver, skymningarna skulle komma tidigare och tidigare, i november accelererar mörkret som värst i samlag med kylan och ett ständigt värre väder, så man hade lärt sig att lämna november i Norden i tid – det var enbart till godo för en själv. Dock visste man inte vad man reste till. I Afghanistan höll dess första demokratiska val på evigheter på att förklaras ogiltigt, i Pakistan krigades det för fullt med talibanerna, och i Indien krigades det lokalt i Bihar mot militanta maoister, som inte alls var roliga. Dessa hade gjort sig prominenta och permanenta i Nepal, vart jag äntligen hoppades få komma efter åtta år av misslyckanden till följd av politisk oro, tidsbrist och maoisterna, som helt på egen hand kastat in det stackars fattiga landet i tioårigt inbördeskrig till ingen nytta alls för någon, beväpnade av kineserna.

Kina utgjorde det största hotet, som just i dagarna tagits på bar gärning med att projektera en 112 meter hög damm i Brahmaputras övre lopp, vilket kanske skulle beröva Calcutta och Bangla Desh det mesta av deras vatten... Samtidigt hotades Kina av 62 miljoner demonstrativa avhopp från kommunistpartiet och fördömanden från hela den muslimska världen, särskilt Turkiet, för dess marginalisering av uighurerna i deras eget land Öst-Turkestan, som varit tvångsockuperat av Kina lika länge som Tibet. Då ingen folkgrupp så gärna tar till självmordsbombningar som muslimerna, vilket i dagarna visade sig inte minst i sydöstra Iran, där muslimerna självmordsbombade varandra, så är det i längden knappast klokt att riskera att få muslimer till att förklara heligt krig emot en, vilket de nu har gjort mot Kina.

Man flög i luften som vanligt, luftfärden blev ovanligt stillsam utan turbulenser, Afghanistan och Pakistan verkade hur fridfulla som helst från 12,500 meters höjd, och man kom ner igen, som man alltid gör hur mycket man än flyger i luften. I Delhi råkade man ut för den första brydsamheten, när mitt bagage verkade försvunnet, enär det aldrig kom fram på bandet. Efter diverse sökningar och efterforskningar visade det sig, att det visst kommit

ut på bandet men plockats ner vid ändan och gömmts undan bland en massa annat nerplockat bagage från bandet, som också väntade på att hittas. Efter detta dröjsmål fick jag genast en buss in till Delhi, där jag genast fick min 6.40-buss mot Manali. Jag hann till och med med en frukost.

Det var härligt att sitta där igen mitt i den myllrande busstationen med dess öronbedövande støj och stök med vilda aktiviteter på gång överallt – serveringar, konduktörer jagande och värvande resenärer, väntande resenärer med skrikande barn, tiggare in absurdum, (ett stackars barn blev verkligen förvånat över att jag gav det något,) och annat kommersiellt marknadsgyckel. Att finna sig välkommen på detta sätt i det indiska myllret med den första koppen te i handen kändes som ett större lyft än hela flygningen.

Strax före Chandigarh blev vi påkörda bakifrån, och det var en hel annan buss som körde på oss. Ingen kunde förstå hur det kunde ha gått till. Antagligen hade vår chaufför bromsat lite lätt, vilket bakomvarande busschaufför inte uppfattat, och så brakade han in i oss. Det blev avsevärda bucklor i baken. En stege, som sitter på baksidan av alla indiska bussar, kunde på vår buss inte längre bestigas utan avancerad akrobatik. Naturligtvis följde en palaver som drog ut i en halvtimme var de flesta passagerare från den andra bussen deltog utan att det ledde till någonting medan två bussar blockerade halva autostradan under pågående gräl. Till slut for den andra bussen helt sonika därifrån och lämnade oss med vår sargade bak.

Andra förseningar kom sig av bland annat en getabocksflock mitt på en bro. För att inte getterna skulle bli skrämde och störta i floden måste bussen hålla sig blickstill tills alla 200 getterna tagit sig förbi på det trånga utrymme som bussen lämnade dem. I Kullu satt vi i en proppfull buss och väntade på avfärd utan att chauffören och konduktören kom. De var trötta, men det var vi också. Det var mörkt, och till slut kom de, men vi nådde inte Manali förrän 22.40, alltså efter 16 timmars resa.

Jag skyndade mig genast upp till *Greenland*, men allt var mörkt och låst, och ingen vaknade till ringklockan. Jag var för sent ute. För första gången fann man sig utan hem i Manali, och det var bara att försöka hitta ett annat tillfälligt så länge. Det var inte det lättaste efter klockan 11 när bara fyllon och andra tvetydiga nattsuddare var uppe. En pojke försökte hjälpa mig, men vi fann bara lyxhotell med TV på rummen för 400. Vad som helst men inte det. Till slut fick jag rum på Solang nära Greenland för 250 efter prutning från 300. Det var utan TV, så jag tog tacksamt emot det. Jag firade naturligtvis med att öppna min flaska Martini, som flugit i luften intakt med mig hela vägen från Göteborg. I morgon skulle det bli bättre ordning på torpet.

del 2: *Resans första sammanbrott*

Vädret var fullständigt fullkomligt. En klar sol lyste från en klar himmel, och man kunde fröjdas åt en dag som ljusnade 6 och mörknade först sex – borta var allt hot om ett anryckande novembermörker, och i stället hade man en förlängd sommar som bara lovade gott.

Jag gick upp till Vashisht och kunde njuta av det hälsosamma heta stålbadet med perfekt lagom temperatur. Denna gång hoppades jag det möjligen kunde lindra mitt onda i

tummen, som förföljt mig sedan i vintras. Efteråt höll jag simbyxorna på och kunde ledigt använda dem som shorts hela resten av dagen. Min sista dag här i morgon skulle jag definitivt upprepa stålbadet.

Det första jag hade gjort på morgonen var att flytta hem till Greenland. Min gamle vän var mycket riktigt där, men han var ensam. Inga pojkar hade stannat kvar hos honom efter Diwali, så han fick klara hela ruljangsen själv – vid 80+. Han hade varit hemma igår kväll men sovit under mina ringningar. Jag blev ensam gäst på hans idealiska hotell.

Detta verkade på något sätt att ange tonen för hela resan, som jag hade föresatt mig att forma till något slags reträttresa – jag hade många efterblivna arbeten att åtgärda, främst skriftliga, som krävde koncentration och ostördhet, och ensam med den gamle i det utomordentligt väl belägna hotellet med dess rimliga priser hade jag perfekta förutsättningar att genast börja lyckas. Det var bara att hoppas att premissen skulle fortsätta, helst hela resan.

Han steg upp klockan 6 varje morgon men gick och lade sig tidigt redan vid 8 och tog fortfarande en kall dusch varje morgon, som är mycket kall i Manali. Detta ämnade han hålla på med i en månad till tills vattnet blev för kallt, när det blev fruset. Han besökte regelbundet en klinik för kontroll av blodtrycket, men annars var han kärnfrisk och skulle förmodligen hålla i ett obestämt antal år till. Det var bara att hoppas att hans kollega mr Shah i Almora också fortfarande skall ha bibehållit sin goda tidlösa form.

Sålunda förflöt mina två dagar i Manali under stilla njutning under solen, mest uppe i Vashisht, där jag till fullo denna gång kunde behandla mig med det välgörande mineral- och svavelvattnet i de varma källorna och efteråt njuta av den rena maten och utsikten från terrassen till restaurang Lhasa, men även nere i staden i café Momo vid det tibetanska klostret och hemma i det mycket tysta och fridfulla hotellet med te, som min värd själv tillredde.

Nätterna var dock kalla, och temperaturen på rummet gick under natten ner till 14 från 20 under dagen. Den tredje morgonen tog jag bussen till Dharamsala. I Palampur endast tre mil från målet ombads vi plötsligt att byta buss utan förklaring varför. Kanske chauffören var trött, kanske konduktören var trött, hur som helst, så hänvisades vi till en annan mindre buss som var proppfull, där vi fick sitta längst bak. Sådana överraskningar timar ständigt i Indien, och man är aldrig förberedd på dem. Emellertid hade vädret hittills varit fullkomligt paradisiskt och stabilt.

Följande morgon gick jag upp till Triund, som aldrig hade varit mera till sin fördel. Alla mina gamla bergsvänner mötte jag där eller på vägen, och vid Triund hade också ett par tyskor övernattat, den ena från München, den andra från Köln, där den andra var bofast i Manali sedan fem år tillbaka. Hon hade mycket att berätta om utvecklingen där, som hon såg an med stigande oro: vägbyggena, tunnelprojektet under Rohtang, det ständigt växande drogproblemet, alla israeler och italienare som bara försvann i okända drogparadis i bergen, och så vidare. Hon var allvarligt bekymrad.

På vägen ner träffade jag två mycket käcka flickor, och när vi talades närmare vid visade det sig att de båda var från Finland. Den ena bodde dock i Stockholm, men de talade god svenska båda två. Ett märkligt sammanträffande. De bodde i Dharamkot ovanför McLeod, varför det var osäkert om vi skulle mötas igen, men vi hoppades på saken.

Nere i McLeod stötte jag ihop med Eva, den äldre svenskan från Ladakh och Lung Snon i somras. Ingen av oss hade väntat sig att få träffa den andra här. Hon hade inte fått tala svenska på över en månad. Vi hade senast setts vid Baralacha La som två av de 180 insnöade för 50 dagar sedan. Hon skulle i morgon fara ner till Delhi och Goa, då det började bli för kallt för henne här. Ännu ett märkligt sammanträffande.

Smärtsamt var det dock att varsebli den tilltagande nöden bland tiggarna. En ung skoputsare förföljde mig outtröttligt tills han fått något, bara för att han var förtvivlat hungrig. Sonen till McLeods mest primitiva café, som hjälpte sin far med ruljangsen, klagade på att han frös (i bara armar), då hans pappa inte hade råd att köpa en tröja åt honom. Och så vidare.

På vägen ner från Triund brast slutligen min vänstra sandal, den som hade reparerats för andra gången i Padam i Zanskar i somras. Nu var den definitivt slut. Jag hade inte hjärta att slänga bort den efter så lång livstid under mycket tacksam tjänst, men den gick inte att rädda. Det var resans första sammanbrott.

del 3: *Utmaningar och frestelser, överraskningar och ödesavgöranden.*

När jag andra dagen gick upp till Triund och fortsatte upp mot *Snow Line*, upptäckte jag för första gången hur lätt det kunde vara att ta sig upp till Chambapasset på 4400 meters höjd, bara drygt 1000 meter till. Vägen var spikrak, och vädret var idealiskt. Frestelsen blev oerhörd.

Jag talade med Lakka vid *Snow Line* om saken, och han bekräftade att det var lätt. Det kunde genomföras på fem timmar, upp och tillbaka. Men det låg snö där uppe, jag hade inga strumpor med mig och ingen tröja, vilket nog kunde behövas, och antagligen måste jag övernatta antingen hos Lakka eller vid Triund. Äventyret lockade. Jag lovade att fundera över saken och kanske genomföra den i morgon. Det skulle förlänga min vistelse i McLeod med minst en dag.

En annan frestelse i McLeod var Dan Browns femte roman "*The Lost Symbol*" som jag nu fann i tre olika bokaffärer för ganska olika priser. Minimipriset var 100 kronor, men den fanns bara inbunden, och den var stor och tung och diger, som en rejäl tegelsten. Där var ännu något att fundera över.

Mina egentliga sandaler hade ju strandat, och det reservpar jag hade med mig gav mig tyvärr skoskav. Det märktes tydligt på vägen ner den andra dagen, och en *trek* upp till Chambapasset skulle kanske kosta mina fötter blåsor. Moln seglade upp på himlen som ytterligare en varning.

När jag begav mig upp den tredje dagen lämnade jag tröja, strumpor och vattenflaska kvar – jag hade i princip gett upp idén. När jag kom upp till Triund var Lakka där – han var inte ens vid *Snow Line*. Det avgjorde saken. Jag gick inte längre. Jag skonade fötterna.

Dessutom bad min skomakare där nere sedan att få inspektera mina "nya" sandaler. Han påvisade genast flera sprickor i sulorna. Så var det med dem. Jag hade köpt dem begagnade och inte tänkt på att inspektera sulorna. De var kanske spruckna redan när jag köpte dem.

De var klart odugliga för högre utmaningar i krävande bergsterräng. Hade jag tur kunde de till nöds hålla resan ut.

Jag tröstade mig med att köpa boken.

På måndagen var McLeod översvämmat av besökare. Varenda café och restaurang var överfulla, det var svårt att få plats, och man kunde som ensam till och med bli utkörd. När jag frågade vad som stod på var svaret, att alla dessa människor som kryllade överallt hade precis avslutat en *Vipassanasession* och mediterat bakom lyckta dörrar under påbjuden tystnad i minst en vecka, så de hade mycket att ta igen.

Efter återtåget från Triund den tredje dagen var det just inte mycket annat att göra än att omgående köpa biljett till Dehra Dun och Rishikesh. Jag fick den genast, en dålig plats nästan längst bak, men man skulle få komma iväg.

Vädret fortsatte dock vara idealiskt, och det var bara att njuta hela resten av dagen. Dalai Lama undervisade uppe vid den stora tibetanska barnskolan, men jag hade upplevt hans undervisning förut både här och i Ladakh, så jag var inte skyldig att delta. Turismen kryllade fortfarande överallt och kunde emellanåt bli pinsam, en fransman på det tibetanska *Gakyi* beställde en *Chop Suey* och fick en sådan som "inte var helt torr" varför han vägrade ta emot den, fastän den verkade hur läcker som helst. Hans flicka försökte få honom att acceptera den i alla fall, försäkrades att den var god, men han bara gick ut och drev den stackars värdinnan vansinnig. Så gör man inte.

Den goda nyheten gällde mina gamla strandade sandaler. Jag övervägde om jag skulle lämna dem kvar åt någon eventuell skodonsbehövande som kanske kunde restaurera dem, eller ta dem med mig som museiföremål. De hade ju åtskilliga historier att berätta genom åtskilliga reparationer. Bara för att ge dem en sista chans visade jag den brustna för min skomakare. Han lagade den genast: opererade bort det trasiga lädret, inplanterade nytt, sydde och limmade och bankade, och så var sandalen klar och redo för nya *trekkings*äsonger i Himalaya. Jag var nästan hågad att ändra min biljett, stanna en dag till och satsa på Chambapasset.

Sista Dharamsaladagens sista behållning var emellertid det litauiska par jag hade träffat uppe vid Triund. De hade rest i Ladakh innan de kom hit och härdat ut där så länge de kunde tills kylan blev för stark och hade en mycket svår nedresa från Leh som tog 29 timmar med allsköns incidenter på vägen som hör till, som punkteringar, brustna kardanaxlar, fientligt väder och annat sådant. De var alldeles unga och tämligen nygifta och var kanske ute på ett slags bröllopsresa. De var med i *Facebook* och hade över 200 vänner, så vi kunde hålla kontakten den vägen, i synnerhet som de ämnade sig i samma riktningar österut som jag. Jag hade först gissat att de var från Polen eller Tjeckien, men de berättade mycket intressant, att det fanns tydliga gemensamheter i litauiskan och sanskrit. Också i grekiska, latin och ryska kunde man ju skönja spår av sanskrit, men i litauiskan skulle det vara extra tydligt.

Jag hade haft förträffligt god aptit hela tiden i Manali och Dharamsala, men så fort jag lämnade Dharamsala tycktes den försvinna totalt. Antagligen hade det med nedstigningen från 2000 till slättlandsnivån att göra. Ändå var resan till Dehra Dun och Rishikesh inte värre än vanligt. Visst var den ohyggligt påfrestande och tröttsam, hela kalla natten i skakande

skallrande buss där fönstren oavbrutet gick upp av sig själva och blåste en i ansiktet och nacken, så att man blev långt mer än bara blåst; men jag hade gott sällskap hela vägen, mest tibetaner. Förr hade det alltid funnits västerlänningar med ombord på dessa primitiva nattskräckfärder, men sedan det senaste året hade jag nästan alltid funnit mig ensam västerlänning i en statlig lokalbuss. I Dehra Dun hade jag rentav turen att genast finna bussen vidare till Rishikesh, så att jag var där redan vid 12 efter bara 16 timmars resa.

Där avgjordes mitt öde. Mitt gamla stamställe Rishilok väntade en större grupp i morgon, så jag kunde bara stanna en natt. Vile jag stanna längre måste jag byta till ett rum mer än dubbelt så dyrt. Det var första gången jag mött ett sådant problem i Rishikesh.

Men det var lika bra, för det var alldeles för varmt i Rishikesh, ännu varmare än förra året, så att man inte alls kunde sitta ute under dagen.

Småningom gick genom en sen frukosts intagande låglandsillamåendet över, så att man kunde börja aktivera sig igen och börja ta sig över Ganges för att på andra sidan meddela i *Facebook* att man skulle vara avkopplad i bergen en vecka eller så, och framför allt kunde man ju se det friska perspektivet an att snarare än väntat få vara uppe bland bergen igen.

del 4: *Krisen i Rishikesh, den långa svåra vägen till Auli, och seger.*

Min nya värdinna på Rishilok i Rishikesh var en fryntlig dam som hatade Rishikesh. Hon var från Dehra Dun, och jag försökte trösta henne med att Dehra Dun var värre, men hon höll inte med. Dehra Dun hade en gång varit bättre, innan det blev provinsens huvudstad. Sedan hade det förfallit alldeles.

Vid ankomsten hade jag ju blivit anmodad att flytta efter en natt, men detta justerades. Hon försäkrade mig att jag fick stanna hur länge jag ville för 165 rupier natten, och om det skulle bli trångt med påträngande turistgrupper kunde ett annat rum arrangeras. Jag var tacksam för alternativet till frihet, då jag ännu inte helt beslutat att resa vidare klockan 4 nästa morgon. Jag var nämligen inte frisk.

Det hade pågått ända sedan jag lämnat Dharamsala, då aptiten plötsligt svikit mig helt och ersatts av äckel. Efter frukosten i Rishikesh var jag reducerad till 50%, och det var direkt plågsamt och tröttsamt att göra den lilla promenaden till ett cybercafé på andra sidan Ganges. Hjärtat skenade, och jag hade tydligt feber. Efter promenaden vilade jag en timme före middagen. En vegetarisk *biryani* intogs med *curd* och te, det var en fullständigt oskyldig middag, men efter téet kände jag det komma. Det var bara att gå ut och kasta upp ordentligt.

Min gode kypare menade att det var föreningen av *curd* med te, men jag hade alltid intagit *biryani* med *curd* och te efteråt i Manali utan att någonsin uppleva det minsta obehag. Snarare var skulden att finna i det ganska nya problemet av ökad känslighet inför nedstigning några tusen meter. I september hade jag erfarit samma sak vid Rohtangpasset. Vid nedstigningen 2000 meter ner till Manali hade jag blivit riktigt dålig och kräkts, vilket Sandro kunde vittna om. Nu hände samma sak efter en vecka på 2000 meter i Manali och Dharamsala vid nedfarten till betydligt lägre nivå i Rishikesh.

Efter anfallet kändes det dock betydligt bättre, det var helt enkelt en alldeles normal kroppsrening som ägt rum, som nästan händer mig varje gång i Indien, och som egentligen bara var en bekräftelse på att man blivit färdig med anpassningen.

Natten blev dock inte lätt. För att orka gick jag och lade mig tidigt, men det fanns en osynlig mygga i rummet, och varenda gång man äntligen höll på att somna kom den surrande som en slipskärare och antastade en. Det var omöjligt att skydda sig då den var så liten att man aldrig kände var den landade. Varje gång spände man sig och väntade på sticket som aldrig kom. Så började den surra igen. Varje gång man trodde man hade fått den, och man nästan somnade igen, kom den surrande fram igen.

Klockan 4 hade jag fått nog och gick till bussen. Jag hade tur. Den första buss jag mötte på gatan skulle till Joshimath, och jag fick en utmärkt plats längst fram vid fönstret på vänster sida. Stolen kunde fällas något bakåt, så man kunde till och med få sig lite sömn.

Strax efter att vi lämnat Rishikesh definitivt bakom oss kom det på en europeisk passagerare. Han tog platsen bredvid mig, och vi kom i samspråk. Det visade sig att han var ryss och hemma från Omsk. Han arbetade i Tyskland och Nederländerna men bodde nu i Köln. Tyvärr skulle han genast stiga av igen. Vi hade bara sällskap i tre kilometer, så skildes våra vägar.

I Karanprayag efter 15 mil hände det igen – bussen skulle inte köra vidare, den hade ändrat sig och skulle ta en annan väg. Man hänvisades till en mindre buss och dess sämsta plats nästan längst bak med folk som stod och trängde i gången, så att man inte fick se någonting av utsikten. Det var helt misslyckat. Lyckligtvis fick man byta buss igen i Chamoli 5 mil längre fram, och där fick man åter en hyfsad plats.

Joshimath nåddes halv 4 på eftermiddagen efter elva timmars färd, det var fortfarande vackert och ljusst, vädret lovade bara gott, man fick tillbaka sitt 100-rupiers rum på Nanda Devi från förra året, och jag kunde med tillfredsställelse konstatera, att alla mina gamla ställen fanns kvar och levde. Ingenting hade förändrats. Man var lyckligt återbördad till bergen från det odrägliga slättlandet.

Emellertid var magen kaputt. Det visade sig vid middagen när jag försökte äta normalt och misslyckades. Den extremt dåliga maten i Joshimath gjorde inte saken bättre. Man frågade sig hur man alls kunde få någon mat att smaka så övermåttan djävligt. Till och med en oskyldig *“rice and dal”*, ris med linser, den universella basmaten i Indien, måste de krydda ihjäl. Man frågar sig varför hinduerna insisterar på att aldrig klara sig utan extrema kryddor som bara förstör all mat. Det är kanske för att de skall äta mindre.

Tomatsoppan var riktigt smaklig, men riset gick bara ner till hälften. Ingenting annat smakade heller.

För övrigt var det inget fel på mig, och fastän temperaturen i rummet gick ner till 12 frös jag inte och behövde jag inte nyttja strumpor. På morgonen gällde det: skulle man klara Auli?

Jag startade sju, och ganska snart kom den första diarrén, men vädret strålade. Efter den andra diarrén var jag nästan framme och kändes det redan bättre, och väl framme kunde jag njuta av en omelett med kaffe. Sedan var det bara att fortsätta.

Vädret var himmelskt, och det var väl det som avgjorde saken. Jag var fortfarande delvis reducerad, men det gick. Toppen hägrade, och varje steg var ett steg i rätt riktning som förde

mig ett steg närmare målet. Jag hade inte nått toppen på nio år, och när jag nådde den år 2000 i samma kalasväder hade jag först tagit linbanan upp med det holländska paret Strik, som stannat i Auli. Magproblemet kändes som Chambapassetts hämnd, för att jag hade svikit det, vilket ökade på min motivering – inte ett svek till!

Vinden var iskall, det låg snö här och där men aldrig så att den blev ett problem, benen fylldes alltmera av bly, och jag blev ständigt allt tröttare och måste allt oftare vila för att vänta ut hjärtklappningar.

Och så var man plötsligt uppe på samma toppar som man inte kunnat fotografera sedan 2000, resan när min bästa kamera förolyckades, varför jag inte kom tillbaka på tre år av grämlöse över nederlaget; och som jag nu kunde fotografera igen men digitalt. Dock var det bara en örn i skyn som svävade över mig där den här gången. Då hade det varit fem.

Naturens tillbakagång hade också märkts på andra platser. Vägen genom skogarna mellan Dehra Dun och Rishikesh hade brukat vara fullknökade med apor. Tillbakagången hade märkts redan förra året, men i år såg jag bara fem apor vid vägen i den första skogen och en enda vid den andra, som var mycket större och tätare. Hade trafiken massakrerat dem alla?

En stor skuld till fria naturvarelseras drastiska tillbakagång, som bin och fladdermöss, hade tillmätts masterna för mobiltelefoni, som nu finns överallt och även här. När jag inte kunnat sova i Indien hade det alltid funnits en sådan mast i övertydlig närhet. Man kunde nästan inte se en kulle utan att det stod en polkamast där med osynlig strålning.

Nåväl, jag hade i alla fall nått toppen vandrandes hela vägen nerifrån Joshimath, vilket var en personlig seger som inte kunde bli bättre – drygt 1500 meter rakt upp. Chambapasset var hämnat, och jag kunde fortsätta vidare.

del 5 : *Nya problem i Gwaldam – och i hamn.*

Det enda problemet med Joshimath var egentligen den så extremt dåliga maten. Blev man serverad något som gick att äta över huvud taget var det en lyckträff. Dock tändes hoppet när jag fann en ny restaurang som serverade tibetansk mat som *thukpa* och *momos*. Jag provade *thukpan* (tibetansk nudelsoppa med grönsaker) och den gick att äta – den var inte helt ihjälkryddad. Senare provade jag även deras *momos*. De gick inte att äta. Till och med oskyldiga *momos* kunde de krydda ihjäl.

Det var därför inte med någon saknad man lämnade Joshimath. Man var så innerligt trött på all denna oätliga mat, som bara gjorde en hungrigare varje gång, då man varje gång man på nytt möttes av denna av överkryddning fördärvade aptitretande mat åt ännu mindre. Kanske kryddningen var till för att bedöva den allmänna svälten. Det kunde ligga något i det.

Tyvärr gick det inte längre några bussar direkt till Gwaldam från Joshimath, utan man måste byta i Karanprayag. Detta hade jag erfarit redan i några år, men nu fanns inte ens den busslinjen officiellt mera. I Karanprayag släpptes jag av utanför staden och ombads själv finna en fortsättningsbuss någonstans på andra sidan floden. Denna fann jag. Den konduktör som kom i stället sade, när bussen väl var å färde, att den inte skulle gå till Gwaldam. Den

förra konduktören hade fått mig att betala för resan bara fram till vägskalet till Gwaldam utan att tala om att bussen inte gick till Gwaldam. Så hade han stulit en passagerare från den riktiga Gwaldambussen.

Vid vägskalet slängdes jag av och fick stå där och vänta. En jeep kom förbi och erbjöd sig att ta mig med – för 500 rupier. De fick tji. En annan jeep som bara stod där erbjöd mig de 22 kilometrarna för bara 300 rupier. Jag övervägde att börja vandra, ty han hängde kvar efter mig. Då kom äntligen den rätta bussen. Resan upp till Gwaldam kostade där 20 rupier.

Tyvärr hade mycket förändrats i Gwaldam. Jag kände inte igen någon. Mitt vandrarhem hade ny ledning och hade höjt priserna med över 50%. Jag gick till min gamla restaurang för att vrålhungrig få något att äta. De kunde bara erbjuda *chowmein*. Det fick duga. När man äntligen skulle släcka sin hunger efter sju timmars resa med två strandsättningar visade sig denna *chowmein* vara groteskt ihjälkryddad in absurdum. Det var som om Indien bara ville jävlas med mig hela tiden. Det var bara att tvinga i sig maten tills smärtgränsen var nådd. Hälften blev kvar. Denna Indienresa höll mer och mer på att urarta till ett rent självplågeri à la Tantalos kval.

Även moln började segla upp över bergen, så fotografering var tyvärr utesluten. Det enda man hade att göra i Gwaldam var således att bara stå ut och uthärda tills man kunde fara vidare i morgon.

En lokal guide kom glädjestrålade till mitt förgiftade matbord och insisterade på att jag skulle anlita honom för trekkingen i Joshimath. Han talade så dålig engelska, att det var nästan omöjligt för honom att förstå, att jag kom från Joshimath och inte skulle dit mera. Ändå tog han för givet att jag måste anlita honom för trekkingen i Joshimath.

Det förekom fyra schweizare i Gwaldam, som var mycket trevliga. De hade varit i Gangotri och frusit strax före stängningen efter diwali, och jag kunde rekommendera Kedarnath åt dem. Jag trodde först de var holländare eller israeler, då deras språk var så oidentifierbart om det dock förekom tyska erinringar ibland, men de var alltså schweizare. De åt samma *chowmein* som jag – och tyckte om den. Därför beslöt jag att ge den en ny chans till kvällen.

Jag beställde då uttryckligen av köksmästaren och kocken en *chowmein helt utan kryddning!* De var älskvärdheten själva och lovade efterkomma min önskan.

Resultatet blev en *chowmein* som äntligen kunde ätas men var likväl *måttligt kryddad på gränsen till det outhärdliga*. Men den gick att äta, och det var huvudsaken.

På mitt härbärge dök ett gammalt ansikte upp, som trots allt hörde till den gamla ordningen. Han meddelade, att priserna föll i morgon, den 9 november, till normal lågsäsongsnivå. Jag hade alltså kommit en dag för tidigt och tjänat på om jag stannat en dag längre i Joshimath, vilket jag hade gjort, *om bara maten där hade gått att äta!*

Därmed blev ändå trivseln i Gwaldam så gott som återställd och fullkomlig, och så snart solen gått ner skingrades molnen helt och lovade gott för följande morgon.

En beklämmande sak med Gwaldam var dock slumlägret utanför, som låg alldeles ovanför den lokala soptippen. Vägen som ledde ut ur byn mot utsiktsberget utgjorde denna soptipp, som var helt belamrad med plastpåsar i alla regnbågens mest psykedeliska färger och mönster och annat skräp, som slumbarnen och tiggarbarnen hade som utsikt och fyndplats varje dag. Den allmänna indiska miljöförstörelsen kunde knappast bli mer

beklämmande och gräll än här. Tiggarna var dock inte så påträngande här som i Dharamsala, där de direkt antastade en och vägrade lämna en i fred. En halt och lytt tiggarpojke kunde där ställa sig mitt i gatan utanför en restaurang och avge pinsamma oartikulerade läten med vindande ögonvitor i det oändliga, tills någon bryskt körde bort honom...

Dock blev morgonen idealisk, och jag kunde göra två givande fotopromenader före frukosten tillsammans med schweizarna, som hette Stefan, Daniela, Joachim och Renée och bodde nära Zürich, och som skulle med samma buss som jag men till Almora. Jag bad dem inspektera hotell Kailash och hälsa mr Shah så gott från mig, om han ännu var verksam, vilket jag innerligt hoppades. Jag skulle hoppa av i Kausani, men vi skulle hålla kontakten genom Ansiktsboken.

Det var med bävan jag än en gång nalkades Kausani nu för fjortonde året. Förra året hade blivit något av en pånyttfödelse för mitt hemmavarande där genom min vän Ajits nya billigare hotell på betryggande avstånd från turistbullret, då jag där hade haft en underbar samvaro med vår gamle kock och undervärden. Skulle de finnas kvar? Det var nästan med andakt jag beträdde stegen upp till det gamla hotell Uttarakhand, Kausanis äldsta.

Jag behövde inte vara orolig. Min gamle vän, som först raggat upp mig för nästan 15 år sedan, mötte mig vid ingången, och från expeditionen hörde jag jubelrop från min värd och hans fru. Vi håller numera kontakt även under året genom Ansiktsboken, så han visste att jag skulle komma. "Numera vet jag allting om dig," hälsade han, varpå jag svarade: "Jag är pinsamt medveten om detta."

Jag installerades bums på det övre reträtthotellet, ehuru kocken och vicevärden där var nya men lika goda som mina gamla vänner. De hoppades jag skulle lära dem bättre engelska. Min värd sade: "Välkommen hem igen." Jag kunde bara underdånigast tacka.

del 6 : *Andhämtning i Kausani och Kesaar Devi*

Min värd såg mycket dystert på utvecklingen i Indien, då egentligen ingenting gick åt rätt håll. Folk blev bara sjukare och arbetade mindre hela tiden. Fler och fler övergav lantbruket, då det lönade sig mindre och mindre, medan i stället storstäderna lockade med sitt fördärv med höga löner för ingenting, som vanligen slutade i arbetslöshet och giftig slumtillvaro. I stället för nyttigt arbete ägnade sig ungdomen mest bara åt sina mobiltelefoner, som vi med rätta kallade hjärntumörsmonitorer. De unga kvinnorna kunde inte längre arbeta och hålla ihop ett hem utan skulle bara klä sig västerländskt och ägna sig åt flärd. Att göra rätt och nytta för sig ersattes mer och mer av egoistisk nöjeslystnad, och kortsiktigheten uteslöt framtiden. I år hade dessutom monsunen slagit fel, den försenades en månad och kom sedan bara med skyfall och översvämningar som förstörde allt.

En ung dam från Delhi uppmärksamgjorde mig på Kausanis vackraste träd, som kan ha varit en jakaranda eller någonting ditåt med ljusröda blommor över hela trädet som helt undanskymde eventuella blad. Det visade sig att hon i flera år hade bott i Skandinavien, främst Malmö och Köpenhamn, vilka år hade varit de bästa i hennes liv.

Ett äldre par hade varit samtidigt med mig i Gwaldam, och vi utbytte erfarenheter av bergen. Jag förklarade för honom varför jag kom till Indien varje år framför allt för bergens

skönhets skull, då Europas alper bara var en fjärdedel mot Himalayas dimensioner. "Ännu mindre!" utbrast han och konstaterade, att Himalaya faktiskt dominerade åtta länder, som tillsammans nästan bestod halva mänskligheten: Afghanistan, Pakistan, norra Indien, Nepal, Bhutan, Tibet, västra Kina och Burma.

En ung man med familj från Gujarat bjöd mig till hans hem nära Ahmedabad, men tyvärr måste jag göra honom besviken med att jag i Indien alltid bara vistades bland bergen.

Tre spanjorer avslöjade för mig det häpnadsväckande faktum, att Internet fanns i Kausani och fungerade! Dock vågade jag inte pröva på det.

Sålunda förgick mina båda dagar i Kausani under studier, arbete, promenader och fotografering, och existensen kunde knappast bli ljuvligare. Min nya kock lagade *rice-n-dal* varenda dag till lunch och middag men lyckades göra det smakligt, om dock min sjätte *rice'n'dal* på raken började kännas tjatig. Det var dags för uppbrott, och Almora väntade.

Min värd skickade med mig ett paket äkta Kausani-te som avskedspresent, men jag kunde denna gång inte lova att återkomma nästa år.

Vid hållplatsen fick jag genast en jeep och nådde Almora prick 12. Mr Shah var vid god vigör men ute när jag kom, så jag fick inte genast träffa honom. I stället gick jag genast till tågbiljettdatorcentralen, som hade flyttat från *the Tourist Rest House* till centrala postkontoret, där en lång kö ringlade sig, men efter 40 minuter fick jag min biljett hela vägen till New Jaipalguri.

Därefter sökte jag mig upp mot Kesaar Devi på jakt efter mitt gamla lunchställe. Mycket bortkommen fann jag det till slut och hade äntligen en annan måltid än bara *rice'n'dal*. Det var bara att prisa sin lyckliga stjärna att allt hade gått väl hittills.

Morgonen därpå gick jag hela vägen till Kesaar Devi och avlade visit vid Vivekanandas heliga kultplats, som är intakt som sådan ännu idag efter 100 år, och fortsatte bortom, ty vädret var alltfjämt alldeles idealiskt, och så länge ännu vackrare vyer hägrade ännu längre upp och man hade ork tillräckligt var det bara att fortsätta uppåt och vidare. Det var första gången jag besökte Kesaar Devi ordentligt, fastän detta var min elfte visit i Almora under 14 år, och det var påfallande hur väl sedd man var överallt. Det finns en del västerlänningar som bor här konstant eller under längre perioder, vilket uppmuntras.

En av dem var Odd från Oslo, en av Indiens ytterst sällsynta norrmän. Han tillbringar varje vinterhalvår här och åker omkring på sin motorcykel och har gjort så i tio år. Det var befriande att få tala sitt hemspråk igen vilket inte varit möjligt på hela resan, och han kände det likadant. Dessutom hade han släkt på Sicilien som drev ett hotell i Syrakusa, men han hade inte varit där på många år. I fall han skulle dyka upp på *facebook* någon gång gav jag honom mitt namn, och det var troligt att vi någon gång skulle sammanstråla igen, då vi ju båda var regelbundna "stammisar".

Mr Shah började bli gammal. Han företog varje dag sina promenader in till staden, men han hade börjat förlora kontakten med verkligheten. Exempelvis avslöjade han att han under dagen på egen hand hade företagit en promenad till Panchulis glaciärer, en sträcka på 40 km, att han hade erbjudits skjuts på vägen men att han avböjt den. Naturligtvis hade han drömt det, och han medgav själv att han alltmera hade börjat "flyta ut". Dock var han helt medveten och närvarande, det gick att tala med honom, och ibland var han helt sitt gamla jag. Helt i sitt ässe var han när han kom in på gamla tider och berättade hur det var i sin barndom. På den tiden

kunde man köpa ett getskinn för en rupie och sedan rengöra det och tvätta det och kamma det och sälja det vidare för fem rupier. På denna förtjänst kunde man sedan leva gott i månader.

Han försökte intressera mig för en miljökonferens, som skulle äga rum om någon vecka, men då jag inte kunde stanna så länge bad han mig åtminstone att skriva något debattinlägg, som han kunde vidarebefordra. Hans huvudfråga var vattenproblemet med dess sinande tillgång och hur man bättre skulle ta vara på det. Han hade några idéer i den vägen om några uppfinningar. Indiens främsta miljöproblem ansåg jag dock vara något helt annat. Så här löd mitt bidrag till hans konferens, som han ämnade låta översätta även till hindi och ge pressen:

”Öppet brev till berörda parter:

Vad Indien måste genomföra för dess folks skull, deras hälsa, framtid och välfärd, är en nödvändig landsomfattande rengöring. Vad som mest förvånar utländska besökare i Indien är den totala ansvarslöshet och okunnighet som visar sig i hur folk slänger skräp överallt. Till och med i de mest avlägsna och pittoreska byar finner man öppna soptippar av plastpåsar och skräp, som bara lämnas framme utan åtgärder och utan att någon känner avsky inför denna oanständighet. På grund av detta är Indiens internationella rykte skamligt dåligt, då landet ofta refereras till som en 'soptipp'. Jag kan försäkra er, att om detta skulle ändras på och något radikalt gjordes åt problemet, såsom en framgångsrik kampanj för att lära folk vilken skada de gör med att inte ta något ansvar för sitt avfall, (– i Singapore kan man inte ens spotta på gatan utan att få böter,) och en nationell rörelse genomfördes för att städa upp landet, så skulle turismen explodera med hälsan och välfärden, miljöproblemen skulle nästan försvinna, och Indien skulle bli ett bättre och lyckligare land. Så var så snälla och gör någonting åt saken.”

del 7: Avsked och bakslag.

Jawaharlal Shajs käpphäst var som alltid att allting var bäst under den brittiska tiden. Då var det god ordning i landet och det var lätt att leva, det var fred, och det rådde ingen skillnad mellan Indien och Pakistan, mellan islam och hinduer, utan gränserna var öppna om det alls fanns några, och Tibet var även fritt. I och med att dumma fanatiker som Mohindas Chandra Bose framtvingade en forcerad och omogen självständighet blev det kaos i hela Indien, och briterorna uteslöts från varje möjlighet att kunna hjälpa Tibet.

Han menar som han alltid har menat, att det brittiska kolonialväldet var något gott, då det fungerade och gav trygghet, ordning, utveckling och utbildning. Det borde aldrig ha fått upphöra, det menade också Churchill, och att det gjorde det var huvudsakligen Attlee-administrationens fel, som aldrig borde ha valts och som (menar mr Shah) valdes av misstag. Attlee och Churchill hade samarbetat under hela det sexåriga kriget, och i valet efter kriget trodde därför många att de röstade på Churchill fast de röstade på Attlee, att de fortfarande var en enhet. Indien var den första tegelstenen som föll ur muren och krossades i kaos, och det rev småningom med sig hela muren – varvid Tibet inte kunde räddas.

Han hade upplevt sina första 32 år under briterorna och 62 år av Indiens självständighet, så han visste vad han talade om och kunde jämföra. Nehru hade begått många misstag som självkrönt självhärskare av Indien, av vilka det största var att låta kineserna ta Tibet utan vidare – vilket som bekant ledde till kriget med Kina 1962, vilket knäckte Nehru, när han

plötsligt insåg vilket monster Kina hade tillåtits få bli genom ren släpphänthet och naivaste flathet.

När jag satt bredvid mr Shahs säng och ansträngde mig för att höra varje ord han sade var det som om våra själar flöt in i varandra, så att vi kunde förstå varandra och gå in i varandra utan ord. Han var mycket faderlig, hade själv satt sex barn till världen och sett sin älsklingsdotter och sin fru gå bort och var helt på det klara med att han kunde gå bort när som helst. Hans långa händelserika liv passerade ständigt revy för honom, han hade suttit i parlamentet vid självständigheten och hade alltid varit en stor filantrop och hjälpt föräldralösa barn till en utbildning. Han var så nära ett fullmoget helgon man kunde komma.

Mitt intryck av Almora hade denna gång varit bättre än någonsin, och det var med en viss serenitet man satte sig på bussen till Naini Tal. För en gångs skull fick jag åka lugn buss hela vägen dit längs den underbart vackra och oändliga floddalgången upp till Bowali, där jag fick en annan buss till Naini Tal för inalles 55 rupier, inte ens 10 kronor, för 65 kilometer.

Det tog dock en hel timme för bussen att ta sig ut ur Almora, då den gjorde världens omväg runt faktiskt hela staden för att plocka upp folk i olika delar, och på halva vägen gjordes ett uppehåll för lunch klockan 12 – efter två timmar! En stig ledde upp till skogen, som för mig verkade som den idealiska toalettindikationen – men ett stycke upp varseblev jag pinsamt att det redan var upptaget – någon hade hunnit före och satt redan på huk och kunde bara känna sig allvarligt störd i sitt extra ämbete med djupt förebrående blickar.

En annan sådan upplevelse men av ett helt annat slag hade jag haft i Kausani, när jag var på väg hemåt i natten. Där fanns mycket apor och även av den större grå sorten, som är mycket vackrare och vanligen håller sig i träden. Över vägen brukar de sitta där och roa sig med att låta sitt vatten över intet ont anande människor som passerar under, som inte kan förstå hur det kan regna i helt klart väder, tills de varseblir vad det är för en mild men fatal dusch de varit utsatta för.

Vädret var fullkomligt klart och strålande när jag kom fram till Naini Tal. Hur många gånger hade jag inte kommit fram i tunga mon och täta dimmor! Det var redan eftermiddag, de dryga milen hade tagit tre timmar, och den stora frågan var var jag skulle komma att bo den här gången. *Vikrant* uppe på slutningen till höger hade varit perfekt för två år sedan, förra året hade det varit fullt, och det jag hade funnit i stället hade varit något av en besvikelse, och i väntan på att få något erbjudande under vägen började jag vandra mot *Vikrant*.

Jag behövde inte vandra många meter förrän jag fick napp. Erbjudandet gällde ett mindre hotell strax under *Vikrant*, där jag kunde få ett rum för 200. Stället hade det oemotståndliga namnet "Sweet Home" och kunde rentav vara bättre än *Vikrant*. Jag fick välja mellan två rum, ett mörkare för 200 och ett ljusare och varmare för 250. Jag valde det senare och lyckades få ner priset till 200. Jag betalade genast hela hyran i förskott för tre dagar och två nätter, och alla var nöjda och glada. Sedan var det bara att för fulla muggar njuta av Naini Tals skönhet, utomordentligt vackra väder, goda mat och något bättre stil än vad jag gått igenom i Garwhal och Kumaon hittills.

Och vad möts man då av i detta paradiset om inte resans obehagligaste överraskning hittills och den värsta tänkbara mardröm för en sådan som jag. Just i dessa dagar gick en

festival av stapeln i Naini Tal, som innebar att en estrad hade konstruerats med en högtalaranläggning som dånade som en rockkonsert på Ullevi. Dunka-dunket var rena krigsterrorn och gick genom märmg och ben var vid sjön man än befann sig, ty sluttningarna återkastade ljudet i en gigantisk akustik, som verkade fördubbla och magnifiera den extrema oljudsorgien i audiell miljöförstöring, vilket var allt vad det handlade om: att producera så mycket oljud som möjligt med, som det verkade, många miljoner decibel i basen. De startade så fort solen försvann bakom kullarna klockan 4 p.m. och höll på hela kvällen båda kvällarna jag var där. Extrem otur och synnerligen avskräckande, som om Naini Tal, som kunde vara ett sådant paradys, denna gång verkligen ansträngde sig för att visa sig så avskyvärt och omänskligt som möjligt.

Det mest förunderliga var att folk verkade köpa det. Alla gick ju med hjärntumörmonitorer med proppar i öronen för att hjärntvätta sig med oväsen på så hög volym som möjligt, och det var få ställen där man fick vara i fred utan dunka-dunk-hets-stressmusik för högsta volym, där alla måste skrika för att göra sig hörda, som om folk i gemen vinnlade sig om att ständigt skruva upp volymen på hjärntvättsmedia och sina röster för att desto fortare få kunna bli ordentligt döva...

Hade man rest till Indien för detta? Kunde man riskera att resa till Indien på nytt för detta? Sådana frågor infann sig med pinsam aktualitet inför en resa, som jag hade tänkt mig som en reträttresa...

Mitt hotell låg i andra ändan av staden, men inte ens där fick man vara i fred, då det naturligtvis även där måste pågå ett annat oljudsparty med dunka-dunk över hela sjön, som om det inte räckte med ett helvete utan det måste fördubblas och göra det helt omöjligt för någon människa i hela staden att få vara i fred för det extremt överdrivna oljudsterrormissbruket...

Som om det inte räckte med det, så körde minareterna i gång klockan 4 på morgonen med sina spruckna högtalare och höll på hur länge som helst, för att när de äntligen slutade avlösas av de hinduiska templens högtalare och deras spruckna gubbrösters utomordentligt falska mässande utan att bry sig det minsta eller ha den minsta aning om hur många och vilka de väckte ursinnigt hat hos och plågade livet ur.

Högtalar- och hjärntvättsterrorn kunde inte bli mera total.

del 8: *Befrielsen*

Mr Shah ville aldrig mera besöka Naini Tal. Han hade bott där i nitton år och sett hur det hade vulgariserats och förflackats från att ha varit kanske den mest förfinade orten i hela västra Himalaya. Hans kusin hade ett väldigt hotell där, *Himalaya Hotel* alldeles vid ankomstplatsen, och han hade i årtal rekommenderat det och bett mig ta in där, men jag föredrog anspråkslöshet. Han menade om mig att jag nu kände Indien så bra att jag nästan visste för mycket om det, varvid han kanske menade att jag riskerade att få det upp i halsen, smutsen, ansvarslösheten, påflugenheten, och risken var att han hade rätt, i synnerhet efter skräckupplevelsen nu i Naini Tal, varefter jag alltid kommer att vara allergisk mot alla högtalare.

Emellertid gick tågresan österut tämligen smärtfritt. Den stora överraskningen var att alla tågen höll tiderna precis. Det hade aldrig hänt förut. Bagh-expressen brukade höra till Indiens trögaste tåg som alltid blev ett antal timmar försenat, en gång åtta, men plötsligt verkade det ha genomgått en ordentlig ansiktslyftning. Det hade inte haft *penry* tidigare men hade det nu, och allting fungerade tillfredsställande – för första gången.

I Barauni, den ökända orten mitt i natten i Bihar där man måste byta tåg, möttes man av den överraskningen, att tåget man skulle byta till inte längre gick från Barauni. I stället gick det från en annan station, som hette Nya Barauni, som låg tre kilometer bort. Dit måste man ta bil. Skjutsen kostade 10 rupier och gick till som så, att femton skräckslagna passagerare, alla tagna av samma överraskning inför en flyttad järnvägsstation, pressades in i en liten jeep, så att ingen av dem kunde röra ett ben, och forslades de tre kilometrarna till den nya stationen, där allt naturligtvis var kaos, ofärdigt, provisoriskt, som i en absurd Kafkahistoria. Där fick man sedan vänta två timmar i natten på anslutningståget.

Även detta höll emellertid tiden, och vi kom fram punktligt till New Jaipalguri klockan 12.30 på dagen. Där hade jag turen att genast få en jeep upp till Darjeeling, som jag delade med en amerikan, som var i Indien för första gången. Kuriöst nog hade han beskrivit exakt samma resa som min allra första Indienresa: Agra-Varanasi-Darjeeling. Till skillnad från min traumatiska upplevelse i Varanasi hade han dock haft motsatsen och fått träffa Goldie Hawn, genom en liten pojke han händelsevis knutit kontakt med, som råkade vara nevö till Goldie Hawns guru i Varanasi. Och hon råkade just när Frank var där komma ner till floden, så att han fick träffa den legendariska komiska blondinen, som också gjort några seriösa roller.

Frank och jag hade gott sällskap av varandra, vilket en aning kompensterade äventyrligheter i den vådliga jeepfärden, då chauffören körde som en dåre, mera ryckigt än vad jag någonsin upplevt i en jeep, och utan paus hela vägen upp de åtta milen till Darjeeling, med den påföljd att vi kom fram medan solen ännu var uppe före 4, vilket också var ovanligt.

Det var sällsamt att så bli påmind om sin första Indienresa för 17 år sedan genom en mycket grön novis som nu råkat ut för precis samma resa och hamnat i samma jeep som jag. Det var mitt trauma i Varanasi som första gången fört mig till Darjeeling, utan krisen kring doktor Singhs död hade jag troligen aldrig kommit dit, då jag knappast vågat resa dit på eget initiativ med så kort restid – bara två veckor. Kim och Johannes hade skickat mig åstad utan att ana att Darjeeling skulle bli min första stora kärlek i Indien, vilket den förblivit ända till denna dag, med den historiska konsekvensen att jag ständigt återvänt nu för 12:e gången på 16 år.

Jag gick genast upp till mitt gamla stamställe *Tower View*, men där möttes jag av motgången att mitt gamla dormitorium var upptaget, liksom nästan alla andra rum. *Tower View* hade varit fullt, och vakanser väntades först i morgon. Men jag blev tillsagd att sitta ner och vänta, jag fick inte veta på vem, vilket jag tålmodigt gjorde, tills sonen i huset kom hem och kunde hitta det sista enkelrummet åt mig. Det fick duga så länge.

Sålunda förankrad kunde jag slå mig lös och gick genast till *Glenary's*. Vem fann jag där om inte två svenska flickor! Den ena bodde till och med i Göteborg. Vi hade te tillsammans, och sålunda kunde min återankomst till Darjeeling firas riktigt ordentligt.

Vädret hade varit stabilt vackert men disigt, varför jag inte hade kunnat se Kanjenjunga från tåget. Det kunde inte ens ses från staden. Jag hade förvånats över bergets frånvaro i klart väder och överraskades av den plötsliga framkomsten till New Jaipalguri utan en skymt av berget i klart väder, som alltid brukat hälsa mig välkommen...

Efter *Glenary's* gick jag till en traditionell middag på *Kunga's*, där mina tibetanska vänner hjärtligt kände igen mig och hälsade mig välkommen. Där kunde man gotta sig i sin första riktiga *thenthuk* sedan Dharamsala...

Och vem sitter inte då där om inte ett helt gäng med svenskar! De hade just kommit från Pokhara efter *trekking* där runt Annapurna. De var skåningar, men den fjärde var finne, och honom talade de engelska med. Typiskt! Han var från Tammerfors och förstod svenska bra men talade det helst inte...

Så liten var världen till och med i Darjeeling inför anblicken av världens högsta berg...

Dalai Lama rörde sig också i närheten. Han befann sig i klostret Tawang på andra sidan Bhutan, som han inte besökt sedan flykten 1959, då han tagit vägen där förbi. Det var ett mycket emotionellt återbesök, och Kina fradgade av ilska och skramlade med vapen och hotade med krig mot Indien om inte Dharamsala "desarmerades", medan det enda som verkligen behövde desarmeras var det kinesiska kommunistpartiet, som nu 63 miljoner av dess medlemmar övergivit och tagit avstånd från.

del 9: Överraskningen.

Tyvärr var vädret inte det bästa i Darjeeling. Kanjenjunga var osynligt helt täckt av molnslöjor och dimma, det hade varit så i några dagar, och ingen förbättring var i sikte. Följaktligen var Darjeeling kallt och rått.

Ett annat orosmoment var den politiska propagandan för ett autonomt "Gurkhaland" som förekom överallt genom plakat och gul-vit-gröna flaggor med slagord och banderoller uppklistrade överallt. Jag har alltid varit allergisk mot politisk propaganda, som jag känt som en personlig förolämpning mot min intelligens, då den alltid är så dum, och som ett inkräktande på min intellektuella frihet, på samma sätt som offentlig skräpmusik gör det. Sålunda var jag mycket misstänksam mot denna politiska propaganda, som var lika dominerande som vilken diktatur som helst i en diktaturstat och gav associationer till fascism och kommunism, 1900-talets två största och fatalaste politiska fiaskon och dödliga återvändsgränder.

En annan sorglig nyhet var att min värdinna på "Tower View" hade gått bort i april. Hon hade inte varit särskilt gammal och alltid godheten själv, en mjuk och rar kvinna och nog den bästa jag känt i Indien.

Ändå var Darjeeling oerhört inspirerande och upplyftande trots råheten och den fuktiga kylan. Det var ändå så unikt i sin karaktär av te-stad och skolstad, de bästa skolorna i Indien fanns i Darjeeling, och kulturellt var det fortfarande dominerat av det brittiska arvet – det var ändå britterna som grundat och byggt upp Darjeeling, vilket var särskilt övertydligt i all den gamla pittoreska arkitekturen. Nepaleserna må vara i majoritet, geografiskt må det vara en del av Sikkim, politiskt må Indien styra det, men det var det engelska språket som förenade de olika folkgrupperna och religionerna i Darjeeling, nepaleser, sikkimeser,

hinduer, tibetaner, bengaler inom kristendom, hinduism, islam och buddhism, där dock faktiskt buddhismen dominerade, särskilt emedan det var tibetanerna som hade lyckats bäst i Darjeeling med att utveckla de mest framgångsrika och bästa rörelserna, framför allt hotell och restauranger.

Samtidigt fanns det nästan lika mycket västerlänningar i Darjeeling som i Dharamsala, vilket gjorde dem som internationella centra ganska lika varandra till karaktären fastän de var motsatser: Dharamsala geografiskt isolerat genom höga begränsande berg och komprimerat till en liten yta dominerat av den tibetanska exilproblematikens melankoli; Darjeeling öppet och fritt dominerat av Himalayas mest majestätiska berg som uppfyllde halva horisonten, med vida vyer överallt och tibetanerna väl assimilerade och socialt framgångsrika, och med alla världens religioner samlade i en sorts gemensam universalupplysning – Darjeeling var också ett Mecka för teosofier. Komforten var större i Dharamsala, men Darjeeling var mera universellt.

Det visade sig att vädret hade varit gott tills jag hade kommit. Det var nästan så att man fick dåligt samvete för att ofrivilligt ha kommit med det kalla råa mulna vädret, och en annan kände likadant. Han uppenbarade sig helt plötsligt och oväntat för mig på Kungarestaurangen, där jag just hade avslutat min lunch.

Johannes visste att jag skulle befinna mig i Darjeeling den här tiden, men han hade inte kunnat lova att visa sig. Vi hade diskuterat möjligheten att eventuellt träffas i Kalimpong något senare, men nu var han plötsligt i Darjeeling och steg in från molnen och dimmorna på Kunga, direkt ankommen från Nepal.

I somras i Lamayuru hade han sagt så litet som möjligt om sina bestyr i Pakistan och längre bort, men nu var han helt öppen om saken.

”Problemet är de hjärntvättade talibanerna och militanta extremmuslimerna, som är så sönderbråkade i hjärnan av muslimsk fanatism att de inte kan fatta att de med sina terrorsjälvordsbombningar med syfte att få med sig så många oskyldiga döda som möjligt är det mest extremt antimuslimska som någonsin funnits. Det är dessa jag försöker bearbeta och få på mindre sjuka tankar.

Ända fram till det senaste presidentvalet i USA kunde talibanerna och extremmuslimerna sägas ha en sak och rätt, då alla som var emot Bush hade rätt. I och med Obamaavlösningen blev hela situationen som en omvänd hand. Amerika vände 180 grader, och från att ha varit hela världens värsta fiende som värsta skurkstat blev det plötsligt allas bästa vän – medan de muslimska terroristerna lika plötsligt förlorade marken under sig. Det finns inget mera föraktat folk idag än dessa stackare, som bemödar sig om att självmordsbomba sig själva och så många andra som möjligt bara för att smickra profeten. Det är deras liv jag försöker rädda. Deras väg leder hopplöst åt helvete, det är nästan skottpengar på dem, till och med Pakistan har framgångar mot dem, alla hatar dem som de urskiljningslösa massmördare de är, medan de egentligen är sunda ordentliga människor som bara kommit hopplöst fel från början. Jag har den största möjliga respekt för de afghanska krigarna som män, som främmande makter gett obegränsade resurser till att ta till vilken terror som helst, främst Kina och USA, vilken möjlighet galna muslimska ledare utnyttjat för sina egna syften till fanatisk programmering av dem helst redan som barn bara för att offra dem för ingenting utom så många andras undergång som möjligt. Allt de

behöver är deprogrammering och upplysning om en annan sida av saken, att deras "verklighet" inte är den enda.

Ursäkta att jag inte berättat om detta tidigare, men först nu känner jag att vi är på säkra sidan och att det kan finnas möjlighet att vi är på väg åt rätt håll. För bara ett år sedan såg det hopplöst ut, då den enda möjligheten som Bushpolitiken erbjöd var urskilningslöst överväld med så många döda som möjligt medan "olycksfall i arbetet", civila döda främst i Irak, inte räknades. Miraklet som ändrade allting till motsatsen hette Obama, och så länge han får hålla på med sin vinnande diplomatipolitik, som i längden alla bara kan vinna på, tror jag att vi kan hålla kursen.

Så du ämnar dig äntligen till Nepal. Den här gången kommer du inte undan. Du bara måste dit och hjälpa till med att se till att det blir ett normalt land igen."

Vi hade gått från Kunga till Glenary's, där vi umgicks med våra tankar och planer över två kannor Darjeelingte med "*Death by Chocolate*", en hel sådan var, medan vi fullkomligt glömde bort det sorgligt dystra vädret, medan turisterna omkring oss, mest tyskar och engelsmän, bara klagade och överträffade varandra med sina tröstlösa historier om sina vedermödor och traumatiska upplevelser av trekkingturer i moln och kyla, varmvattenduschar med vatten som bara blev kallare, strandning i dimmorna och andra lyxlidanden.

del 10: *Samtal i Darjeeling.*

Vi kom också att tala om den speciella universalismen i Darjeeling, som är dess utmärkande spirituella karaktär. Han bodde som vanligt i ett av de buddhistiska klostren, och jag frågade honom om han över huvud taget fortfarande bekände sig till någon religion och i så fall vilken. Hans svar var överraskande men typiskt:

"Här i Indien är jag officiellt en konsekvent buddhist i alla lägen, för då slipper man alla religiösa problem, i synnerhet den indiska kastproblematiken men även besväret att behöva associeras med det kontroversiella västerlandets kontroversiella kristendom. Buddhismen struntar i alla religioner och är bara konsekvent snusförnuftig och konstruktiv, då varken jaget eller någon gudomlighet betyder någonting medan endast allt omgivande liv spelar någon roll och ens rätta ödmjuka inställning till det för att alls vara värdig att vara delaktig i det. Endast livet som helhet är heligt. Allt annat är egentligen bara ovidkommande och subordinerade detaljer. Det är en bra grund att stå på vilken religion man än tillhör egentligen. Naturligtvis förblir jag alltid ortodox kristen innerst inne, men Buddha och Jesus har för mycket gemensamt för att någondera i längden skulle kunna utesluta den andra. Och Buddha hade trots allt fem hundra års företräde."

Min rumskamrat råkade illa ut. Sängen brast under honom utan att han hoppade i den, och ingenting kunde sätta ihop den igen. Han förflyttades till ett annat rum, men vi hann bli mycket goda vänner. Han hade varit omkring i Sikkim och trivts bäst i Yuksom men hade även besökt ett ställe mellan Geyzing och Jorethang som han varmt rekommenderade. Han var fransman och den mest sympatiska från det landet jag träffat hittills under resan.

En äldre amerikan skulle också till Sikkim men hade råkat ut för ett sällsamt olyckligt öde. Han hade tagit en tur med tåget, och när tåget kört förbi några träd hade en gren åkt in

genom fönstret och tagit med sig hans glasögon från näsan. Det var hur förargligt som helst, särskilt som han försökt återvända till brottsplatsen för att återfinna dem utan resultat. Han måste skaffa sig nya med alla de komplikationer det innebar, då linserna var olika, vilket skulle ta sin tid. Därför försenades hans utflykt till Sikkim med en vecka. Vi hade mycket trevligt tillsammans. Han var från Syddakota och hette Richard.

Svenskar mötte jag överallt. Det var häpnadsväckande hur många svenskar det förekom i Darjeeling. Första kvällen hade jag två svenskor till bordet hos Glenary's, så var det de tre svenskarna med finnen till middagen, och nästa dag satt det fyra svenska glada pensionärer vid samma bord där en var från Uleåborg. De klagade på alkoholproblemet i Darjeeling – det gick inte längre att få alkohol någonstans i Darjeeling, då förbudslagar hade upprättats, och allting smugglades i största hemlighet, vilket man var mycket försiktig med, då all alkoholförsäljning och –förtäring hade belagts med förbud med hot om böter. I stället florerade naturligtvis hembränningen och under-disken-smusslandet. Under vägen till Darjeeling hade vår jeep stoppats flera gånger och alltid av kvinnogrupper, och de visade sig vara utposterad kvinnlig milis på jakt efter smugglare och deras sprit.

Dolly förklarade situationen för mig. Allt var den nya ledarens fel. Han hade vänt upp och ner på hela Darjeeling men i vissa avseenden till det bättre och välbehövligen. Alkoholförbudet hade lett till att det inte längre förekom någon öppen redlös gatufylla med raglande gubbar i dikena, och att hustrumisshandeln gått ner betydligt om den inte nästan försvunnit helt. Darjeeling hade också blivit mycket renare som resultat av den nya samhällspolitiken, som förbjöd folk att kasta sopor efter en viss tidpunkt på morgonen och efter en viss tid på kvällen, då sophämtningar genomfördes. Det var påfallande rent i Darjeeling i jämförelse med det övriga Indien (se kapitel 6).

Den ekonomiska politiken innebar att Västbengalen och Calcutta inte längre kunde lägga beslag på Darjeelings extra förtjänster genom teodlingen och elektricitetsproduktionen. Det var kanske mer än något annat alkoholförsäljningen i Darjeeling som gett Calcutta och Västbengalen extra förtjänster, av vilka inte en *paisa* kom Darjeeling till del. Som protest mot detta hade all alkoholförsäljning stoppats och alla elektricitetsräkningar vägrats betalning av tills vidare. Målet var "home rule" för Darjeeling, alltså ett slags autonomi som självständig provins inom den indiska unionen, vilket Calcutta naturligtvis hade allt intresse av att motsätta sig. Dragkampen var i gång, och fördelen var på Darjeelings sida, då denna disciplinerade endast 50-åriga ledare hade god kontakt med folket och kunde få dem till vad han ville. Den enda faran var egentligen att han kunde urarta till diktator, vilket var den huvudsakliga fruktan hos alla utbildade och intellektuella, och visst fanns det skäl för detta. Avvisidan av all denna konstruktiva reformpolitik var detta enda partis totala dominans med skicklig partipropagandapolitik genomförd överallt, som folk måste hänga med i eller bli trakasserade för att stå utanför – det alltför vanliga mönstret för gryende diktatorer. Lenin, Stalin, Hitler, Mao, Lukasjenko, Mugabe, Pol Pot, alla började på samma sätt.

Räddningen för Darjeeling såg Dolly i universalismen, den fantastiska toleransen för varandras religioner som egentligen alla Darjeelingbor delade och som ingen stod utanför av vad ras och tro och åsikter hon än hade. Sådana människor kan inte luras och ledas hur som helst, och om denna karismatiska ledare skulle göra ett felsteg skulle det märkas, och gemene man skulle reagera, vare sig han gillade och tålde det eller inte.

Den mest avstickande åsikten av alla stod kanske Johannes för, som försvarade både alkoholisten och narkomanen:

”Jag har provat alla opiater själv och vet vad det handlar om, men ett rus har jag alltid nogt aktat mig för, det mest försåtliga av alla, nämligen alkoholens, vilket jag hade goda skäl för att undvika. Min bestämda uppfattning är att alla rusgifter är mindre skadliga och farliga än alkohol och nikotin, och det finns vetenskapliga belägg för detta. Ändå är alkohol och nikotin lagliga medan alla andra är olagliga, därför att alkohol och nikotin för alltför länge sedan etablerat sig som ytterst förtjänstbringande på den allmänt accepterade marknaden. Ändå vill jag försvara även alkoholisten med alla narkomaner, då deras enda labilitet är att gå för långt, bli beroende och ta till desperata åtgärder för att underhålla ett skadligt och självdestruktivt missbruk. Alla njutningar bör genomföras med måtta, ty försvinner måttan försvinner njutningen som i stället blir självskadlig. Ett rus genomfört med vilka medel som helst är oskyldigt så länge man inte tappar kontrollen och balansen.

Och den oskyldigt rusige är trots allt sympatisk och andligt medveten, ty ruset ger honom distans till den fysiska och kroppsliga begränsningen – en som en gång flippat ut i ett rus hänryckning och eufori blir aldrig mera en inskränkt och tråkig materialist, då han trots allt erhållit vissa andliga insikter. Jag har träffat många före detta professionella alkoholister som efter en definitiv torkning blivit desto mer upplysta som människor, och trots alla opiater som jag provat i yngre år har jag aldrig märkt någon bestående eller cerebral skada därav på något sätt, medan opiater och andra droger i många fall berett mig andliga upplevelser med bestående behållning.”

Måtta i allt, balans till varje pris, gränslösa njutningar under självdisciplin, inga andliga begränsningar – allt detta var typiskt buddhistiskt – genomförd dubbelmoral på alla fronter, inom ramen för det konstruktiva och den totala respekten för livet och dess maximala rättighet till frihet.

del 11: *Paradoxen.*

Vädret blev tyvärr inte bättre, och när det inte är något vidare är det ganska förfärligt i Darjeeling. Fukten tränger in överallt med förlamande verkan, råheten är gastkramande, och när man varken får se solen eller Kanjenjunga är hopplösheten total. En dag kunde man hårda ut, men redan andra dagen tröttnade man på att ständigt gå och frysa.

Johannes skulle vidare till Kalimpong, och det var möjligt att han skulle uppsöka mig igen i Darjeeling när jag kom tillbaka från Sikkim efter en vecka.

Efter den frysande råheten kändes det gott att fara vidare igen, men någon utsikt fick man inte på den kanske vackraste vägen i Indien från Darjeeling till Gangtok, då dimman och molnen höljde allt.

Gangtok var värre än någonsin med sitt trafik kaos, där alla ständigt tutade vilt på varandra liksom i hela Indien, och sträckorna att gå mellan de olika jeepstationerna, som ständigt flyttas längre bort från varandra, var längre och tyngre än någonsin.

Vid den norra jeepstationen för norra Sikkim hade jag dock turen att genast få en jeep. Resan upp till Gangtok hade komplicerats av en äldre dam med later, som propsade på att få

ta min plats, och av en indisk turist från Sydafrika, som på vägen tappade sin flygbiljett tillbaka hem.

Det finns en betydande indisk minoritet i Sydafrika, Gandhi var ju mycket aktiv där bland dem vid förra seklets början, och denne man var hemma från en ö utanför. Han hade landat i Delhi och tyckte inte alls om staden men hade ändå stannat där i två veckor för att vänja sig vid sin familjs ursprungliga hemland. Han talade inte hindi men god engelska.

I Gangtok skulle han bara stanna några timmar för att sedan genast igen återvända till Darjeeling. Han hade bara två veckor på sig, så han kunde inte hinna med allt, men han ville ändå till Simla, Manali och Dharamsala och frågade mig till råds om hur man reste dit.

Vid gränsstationen Rangpoo upptäcktes det att han tappat sin flygbiljett. Följaktligen fanns det ingen jeep kvar när jag kom ut från passkontoret efter att ha fått mitt Sikkimtillstånd stämplat, men jag lyckades spåra den till ortens finaste och kanske enda hotell. Jag kunde inte förstå vad man i Rangpoo kunde göra åt en förlorad flygbiljett, men saken löste sig: det visade sig att han hade malplacerat sin flygbiljett i fel ficka.

Redan före mig var jeepen fylld med elva personer, och jag blev den sista. Under resans gång tillkom ytterligare tre. Precis som upp till Darjeeling var vägarna i sämre tillstånd än någonsin, och vi fick flera gånger stanna för att vänta ut grävmaskiner, ångvältar och bulldozers. I Darjeeling hade man tröttnat på att ledningen i Calcutta aldrig gjorde något för att reparera vägarna, varför man tagit saken i egna händer – det hörde till den politiska autonomirörelsen. Sikkim var ju redan en autonom provins, men där fanns det ännu mer att göra, och det såg illa ut för möjligheten att kunna hålla takten med hållregnets och jordskredens systematiska men helt naturliga sabotageverksamhet.

Värre var det dock att den unge mannen bredvid mig envisades med att hantera sin hjärntumörsmonitor (mobiltelefon) till att spela hamrande skräpmusik. När jeepen upptog en extra passagerare, en ung moder med ett barn, beredde jag generöst plats för dem som barriär mot skräpmusikfantasten, som en välbehövlig vägg däremot, men tror ni inte att denna unga dam i sin tur också tog fram sin mobil och satte på skräpmusik, som hennes lilla dotter fick sitta och hålla i tills hon somnade. Dessa båda skräpmusikdiggare var inte alls störda av varandras helt olika dunka-versioner i olika takt och tonarter, medan de inte hade en aning om vilken tortyr de utsatte främlingen bredvid för.

Sålunda kom man rådbråkad och mörbultad fram till Phudong i dimmigt och rått ruskväder, men där var åtminstone lyckligtvis allting som vanligt. Jag fann min pålitliga tibetanska värdinna i köket, där jag tacksamt slog mig ned mitt i stöket bland alla husgeråden och en febril verksamhet vid spisarna för att föda ett skrymmande antal bengaliska turister i matsalen utanför, medan hon beredde mig min bästa lunch under resan hittills: en överdådig bankett med ris, grönsaker, kyckling och sallat med utomordentligt Sikkimte och frukt efteråt. Det kunde inte bli bättre.

Bara vädret kunde bli bättre. Som det nu var var det i sorgligaste laget, och vi hade haft en del regn på vägen upp. Hela första hälften av resan hade vädret varit för gott för att i längden kunna vara sant utan knappt ett moln på himlen, medan de personliga besvikelserna efter Dharamsala hade varit många och stora, särskilt i Naini Tal, som skulle ha varit första halvlekens clou, medan Darjeeling mötte en med avskräckande förödande trist och dåligt väder, (jag hade ännu inte fått se en skymt av Kanjenjunga, inte ens från Tiger

Hill,) men desto större mänsklig gemenskap, vänlighet, värme och hjärtevärmade tillmötesgående, och särskilt så fjärran från allt vad civilisation heter i norra Sikkim i Phudong, där den digitala stressvärlden helt enkelt inte existerade.

Klockan fyra gick jag i det dystra och blytunga vädret upp till klostren Phudong och Labrang för första gången utrustad med ett paraply i Indien den här gången, och det var något av min mest njutbara tur i Indien hittills under denna resa. Friden var total, men den mest berikande faktorn var Sikkims egenskap av Indiens och kanske världens största botaniska trädgård. Skönheten därav med denna överväldigande rikedom och mångfald av blommor och dofter i en prunkande djungel är så småtande, att man bara av hela sitt hjärta ville be naturen återerövra hela världen från människans rovdrift och miljöförstöring. Naturen är så mycket mer än människan, som egentligen bara är en förödande parasit på naturens skönhets gränslöshets generositet.

Detta var fredagen den trettonde november, Robert Louis Stevensons födelsedag och Vittorio de Sicas dödsdag.

del 12: *Vidare västerut*

Det förekom även en annan vandrare i norra Sikkim än jag, en schweizare betydligt äldre än jag, som hade vandrat hela vägen från Gangtok upp till Phudong – 45 km på åtta timmar. Han bodde i Thailand numera men kom till Himalaya varje år bara för att vandra. I stort sett hade han beskrivit samma väg som jag men under längre tid och börjat redan i Kashmir. Han hade närmast kommit från Nepal och avrådde mig direkt från att bege mig dit – ingenting fungerade som det skulle, då maoisterna, det största partiet, hade lämnat regeringen och låg i opposition och saboterade allt vad regeringen försökte göra. Följaktligen, till exempel, hade viktiga broar längs landets viktigaste vägar inte reparerats efter monsunens förstörelser, utan bilar och bussar fick helt enkelt köra genom vattnet. Han var mycket pratsam, en ensam gammal schweizare i Thailand, vars livs egentligen enda stora glädjeämne var att vandra och cykla. Han var säkert närmare 70.

Vädret ljusnade en aning men inte helt, fastän kvällen blev stjärnklar. Onghel, min värd, kom hem, och vi fick äntligen prata ordentligt samman igen. Han förvånades över att jag bara spenderat drygt 20,000 rupier under min resa (c:a 3500 kronor), medan jag skylldes på att jag redan under studentårens svälttid i lägenheter utan värme lärt mig den ekonomiska konsten att leva på ingenting, vilket jag drog fördel av i Indien, varför jag regelbundet kunde komma tillbaka. Återseendet var hjärtligt, vi hade en fantastiskt trevlig kväll tillsammans, och det var bara gynnsamt väder som fattades.

Då efter en mycket god natts sömn med sagolika drömmar om hippiekolonier i ruiner i Dorélandskap det beslöjande dimmiga vädret alltjämt hängde kvar, var det bara för mig att bryta upp mot Pelling, men jag var utomordentligt tacksam för denna fullständigt återupplivande intima gemenskap och upplevelse i det dimmiga Phudong fjärran bortom de botaniska trädgårdskullarna i norra Sikkim.

Om det i Darjeeling rådde alkoholproblem på så sätt att man där inte längre fritt kunde köpa och servera alkohol, så var det motsatt alkoholproblem i Sikkim, vilket schweizaren konstaterade: det dracks alldeles för mycket, då det fanns spritbutiker precis överallt och

spriten (mest rom och whisky) var extremt billig. Det var det enda felet med Sikkim, menade den gamle schweizaren, ehuru säkert inte alla såg det som ett problem.

Onghel sov som vanligt länge på morgonen, så jag fick inte säga adjö till honom. Däremot kom min vän schweizaren knallande förbi igen för en *thukpah* till frukost. Jag hade gissat rätt. Han var 67 år, och hela hans familj ansåg honom vansinnig. Han hade gjort karriär inom juridiken och gjort mycket pengar, men hälsan hade svikit honom. Stormrik och sjuk är ingen lycklig kombination. Slutligen hade han opererat sig och fått en ny aorta, skrotat karriären, och sedan dess hade han knallat och kuskat omkring i Asien helst till fots. Mest tyckte han om Vietnam, där folk faktiskt arbetade, om dock oväsendet var förfärligt – där fanns 25 miljoner motorcyklar. Thailand föraktade han för att det var rasistiskt, och Indien hade bara tre problem: överbefolkning, smuts och oljud. Man slapp alla tre endast uppe i bergen. På den punkten hade vi kommit fram till exakt samma slutsats och blivit lika kloka.

Den lokala skolläraren ville inte skiljas från mig. Han bad mig enträget stanna en extra dag och bo hos honom uppe vid hans skola, men jag hade bestämt mig. Det enda jag fruktade på min resa var att få tråkigt, och skulle jag stanna en hel dag till under mulna skyar med allting sett som kunde ses skulle risken bli oundviklig, hur sympatisk han än var. Jag fick i stället lova honom att i hopp om bättre väder försöka infria hans förhoppningar nästa år.

Därmed var det kört, och det begav sig tillbaka till Gangtok. De fyra milen tog två timmar i nerförsbacke på grund av vägarbeten, som vi måste vänta ut tre gånger.

Det var lördag, och i Gangtok var alla jeepar till Pelling fulla. Då uppenbarade sig en extravagant dam, fyllig, välparfymrad och välsminkad, som ringde ett samtal, och så fick jag plats.

Internet fungerade inte i Gangtok – servern var nere. I stället intog jag en tibetansk restaurang och tog en lunch, en mycket smaklig *gyathuk*, ett mellanting mellan *thukpah* och *thenthuk*, egentligen spaghetti i soppa med grönsaker. Dock hade de en vinlista, som jag inspekterade. Där fanns ett vitt vin som verkade intressant, men när jag bad att få se flaskan fanns det inte. I stället satsade jag på ett rött, och när de visade upp flaskan visade det sig vara portvin av märket *Caravella*. Alltså blev det spaghetti med portvin till lunch i Gangtok för 12:50 (75 rupier). Vinet var inte alls dumt utan helt övertygande.

Resan västerut blev en rysare. Vi höll på att aldrig komma ut ur Gangtok, sedan blev det en lång väntan i Singtam, och under vägen upp mot Rawangla inträffade det första intermezzot. Naturligtvis skulle chauffören spela dunka-dunk på vägen, och det gick med den saken som det alltid brukar göra. Volymen skruvades upp högre och högre, allt snabbare avbröts låtarna för att chauffören aldrig var nöjd, till slut fick ingen låt spela mer än några takter innan den avbröts för en annan, medan volymen var hjärnsprängande. Då sade jag till: "Var snäll och sänk volymen!" Då stängde de av alltsammans, det blev dödyst, och man förkrossades av dåligt samvete för att man förstört all glädje för alla andra passagerare. Ingen sade något, och till och med barnet, som blivit mycket livligt under dunka-dunket, blev alldeles tyst och somnade.

Det andra intermezzot var en total överraskning för alla inblandade. Det kändes som om jag fick en fontän över mig. När jag såg mig om för att se varifrån vattnet kom visade det sig,

att det var flickan bakom mig som plötsligt kräkts ordentligt. Alla mina sparade pappersservietter kom till pass, då det var mycket att torka upp i nacke, på kläder, i håret och överallt runt omkring mig. Jeepen fick stanna och tvättas inuti.

Vi hade gjort ett stopp före Rawangla, där de flesta passat på och fyllt sina magar ordentligt, vilket är det sista man ska göra när man åker jeep. Allt hade kommit upp för den stackars flickan, och jag hade suttit alltför nära till hands – ingen annan blev drabbad.

Resten av färden till Pelling gick utan vidare missöden, men skymningen föll redan efter Rawangla, och de sista fem milen uppför och nerför ytterst smala och dåliga vägar kördes i kompakt mörker.

Klockan sju kom vi fram till Pelling. Resan på 115 km hade tagit fem och en halv timmar, men väl framme var man hemma igen hos gamla vänner och lika hjärtligt mottagen som i Phudong. Till och med det dåliga vädret var det samma. Där kunde man sedan i lugn och ro inspektera skadorna. Det var bara att konstatera, att hela ryggen på min bästa och varmaste tröja var fullkomligt nerspydd.

Som rumskamrat fick jag en japan, som skulle värma sig med att ta en skön varmdusch, tänkte han sig. Naturligtvis visade det sig, att det varma vattnet var ännu kallare än det kalla. Han skulle aldrig bli varm igen.

Dock lovade vädret småningom bli bättre – någon gång.

del 13: *Vägen till Yuksom*

Under morgonen kunde man bitvis skönja några diffusa konturer av Kanjenjunga som genast försvann. Det var allt. Vädret lovade ingen bättring alls. Ändå satsade jag på utflykten till Kacheopari (Kheciperi, Khacepeere, stavningarna varierar i det oändliga,) och jag hade turen att få följa med en familj från Calcutta i deras hyrda jeep. Det var en mycket glad familj, där fadern hade en passion för bilkörning och brukade själv köra upp hela vägen från Calcutta till bergen. De två barnen var tre och fyra år gamla och följaktligen i sin bästa ålder. Den äldre pojken blev genast svartsjuk på mig och undrade om jag också skulle kalla frun för "mamma", men risken var verkligen minimal, då jag hade kunnat vara hans farfar. Jag bad honom kalla mig det universella "onkel".

Det var mycket tillfredsställande att konstatera, att vi var helt överens på en punkt, nämligen om skräpmusiken. Även deras hyrda chaufför satte på en sådan och höjde sedan ständigt volymen, medan dock CD-n eller kassetten hela tiden avbröts av störningar, så att musiken var bitvis jordbävningssvår och bitvis moltyst, så att man bara fick höra taktbrottstycken innan de avbröts av tystnaden. Jag undrade då om det inte var lika bra att låta det vara helt tyst, då man ändå inte kunde höra hela musiken. Frun menade att chauffören kanske "behövde" ha den på, medan fadern helt delade min mening – den bästa musik som finns är alltid tystnaden, – och vi fick slut på den. Det paradoxala var, att dessa chaufförer tycktes tro att deras passagerare *ville* bli ihjälplågade av dunka-dunk-oväsen och spelar den bara för att vara till behag.

Khacheopari är en helig sjö i en förtrollande vacker dal, och det var min sista rumskamrat i Darjeeling, den unge amerikanen Daniel, som rekommenderat stället åt mig och att bo på ett "*home stay*" ovanför klostret, där en familj erbjöd helpension för billigt pris.

Jag fann en skylt med "home stay" och följde en stig uppåt höjden och fann mycket riktigt ett sådant ställe där dock ingen talade engelska och en arg tant drev bort mig och bad mig gå ner igen. Ett annat övernattningsställe nere i byn erbjöd ett stort kallt rum med tre sängar, jag behövde bara en, så jag försökte en andra gång blidka någon uppåt "home stay". Den här gången fick jag en tant att faktiskt försöka öppna ett rum, vilket hon misslyckades med, det var något fel på låset, de indiska hänglåsen erbjuder alltid tusen komplikationer i synnerhet om man inte har glasögonen med sig, jag blev tillsagd att vänta, jag väntade, hon gav upp, ingenting hände, och jag gick ner igen och tog den ena sängen i tresängsrummet.

På samma ställe övernattade dock ett ungt danskt par, som också planerade att ta sig till Yuksom morgonen därpå, så vi beslöt att slå oss samman. Sedan kom också ett ungt kanadensiskt par vandrandes som bodde i London, så vi blev fem. Vi hade en lång angenäm middag tillsammans under livliga samtal om varandras liv och erfarenheter, då vi alla fem var ivriga trekkare.

Danskan hade i flera år arbetat i Bangla Desh på danska ambassaden i Dacca och hade mycket att berätta om det gudsförgätna landet. Alla fyra tänkte också bege sig till Burma och de andra sydostasiatiska länderna, så det blev mycket tal om den delen av världen. Thailand var lyxlandet, Kambodja var det trevligaste, medan det bästa folket fanns i Burma.

Skulle man över huvud taget resa till en diktatur som Burma? Danskan menade, att den frågan borde man ställa sig till vilket land man än reste, då det förekom grälla brott mot mänskligheten i vilket land som helst, inte minst i Indien och Nepal. Danskarna hade just varit i Nepal utan problem, medan de erkände att det kunde förekomma problem med strejker och demonstrationer, som helt kunde lamslå landets pulsåder, den stora landsväg som gick genom hela landet.

Medan vi satt där började regnet skvala. Hur skulle det gå med vår *trek* till Yuksom, om stigarna förvandlades till slipprig gyttja? Det bekymret fick vänta till morgondagen. Vi satt i ett litet mörkt krypin med en svag glödlampa i taket som enda belysning och stortrivdes med varandra i över två timmar, och det var kanske den bästa kväll jag haft på resan hittills.

Emellertid ställde regnet till med rejäla problem. Jag förhörde mig noga om de olika möjligheter som fanns under morgonen. Att vandra till Yuksom och tillbaka samma dag i branta utförstigar och ännu brantare uppförstigar som skulle vara rena lervällingen skulle vara ett hopplöst och tröstlöst företag. Alternativet var att ta en jeep till Yuksom och stanna där över natten. Det skulle kanske inte komma någon jeep förrän till skymningen. Ett annat alternativ var att uppge Yuksom i det dåliga vädret och återvända till Pelling. Det kunde komma en jeep på väg dit under förmiddagen. Detta var det alternativ jag fastnade för, och så skulle jag ha kvar Yuksom till ett annat år.

Även Ditte och Henrik, mina danska vänner, var brydda, men de var inställda på hela pilgrimsrutten runt via Yuksom till Tashiding och ville inte svika den. Följaktligen gav de sig iväg till fots på vinst och förlust.

Londonkanadensarna Jeff och Diana visade sig först efter deras avfärd, och Jeff hade haft en dålig natt. Han skulle inte kunna orka med någon *trek* och måste kanske stanna kvar i Kacheopari för att återhämta sig. Precis då kom den ena jeepen efter den andra. En innehöll bara fyra jovialiska damer, och jag frågade föraren vart de var på väg. Svaret var Yuksom. Fanns det plats för en? Ja, längst bak. Fanns det plats för två till? Ja. Saken var klar. Kvart

över tio satt vi på en jeep till Yuksom längst bak, och Jeff var verkligen slak. Denna jeep hade kommit som en gudagåva just för honom.

Vi såg inte till Ditte och Henrik på vägen, som antagligen hade en hård *trek* i lervällingar och tvärbranta utförsbackar och uppförsbackar, medan vi kunde njuta hela vägen av fantastiska scenerier och vattenfall, tills Yuksom nåddes halv ett efter 36 kilometer. Jag hade helt uppgett allt hopp om att komma dit, och just då hade situationen löst sig mirakulöst. Och det bästa av allt: vädret verkade även det att långsamt men säkert återhämta sig och bättra sig.

del 14: Yuksom

Yuksom drällde av israeler men även av andra turister från väst, som här var i överväldigande majoritet – hinduiska turister tycktes inte förekomma här.

Tidigare hade jag upplevt, hur hotellvärdar bekant hur mycket hellre de föredrog västerländska turister mot hinduiska, därför att västerländska, inte ens israeler och italienare, kunde aldrig bli lika högljudda och stökiga som den indiska medelklassens plumpa turister, som alltid vållade kaos och skräpade ner överallt. I synnerhet var deras preferens för den västerländska kulturen övertydlig i Darjeeling, Sikkim och de östra indiska delstaterna. Folken här hade ingen som helst släktskap med hinduerna. Alla andra indiska folk hade sitt språkliga ursprung i sanskrit, men inte de tibeto-burmesiska folken i Sikkim, Bhutan, Assam och hela området mellan Nepal och Burma. Därför var det logiskt att dessa folk aldrig från början velat tillhöra indiska unionen, medan de kände större samhörighet med västerlandet genom britterna, som varit justare mot dem än hinduerna. Det var ju britterna som skapat Darjeeling och hela teindustrin, som varit hela östra Indiens huvudsakliga källa till något välstånd över huvud taget.

Diana hade knappt lämnat mig för att se till att Jeff kom i säng för en välbehövlig ordentlig vila, så dök Henrik och Ditte upp. De hade haft tur. De hade varnats för att trekka ner längs genvägen från Khacheopari brant ner mot floden men gjort det ändå, varvid Henrik en gång fallit, slagit sönder byxorna och slagit upp ena knät, men det hade kunnat gå värre. Vägen uppför från floden hade dock varit ytterst påfrestande, och de hade inte kunnat få mat någonstans på vägen. Klockan två kom de fram efter en fyra timmars *trek* på knappt 10 kilometer, det mesta nästan rakt nedför eller uppför.

Jag hade redan ätit lunch men tog gärna en till för sällskaps skull, varvid Diana snart dök upp igen. Dessförinnan hade också två muntra pensionärer kommit förbi, som skröt med hur enastående vackert vädret hade varit under deras två månaders indiska resor ända tills jag kom till Darjeeling.

Efter den förträffliga lunchen gick jag och Diana och provade den lokala Internet-möjligheten. Det fanns åtminstone en dator i Yuksom med uppkoppling, som alla gäster kände till. Den var långsam och därför desto dyrare – en rupie i minuten. I Pelling var det en halv, och i Almora hade det varit en tredjedels (3,3 öre i minuten).

Ditte och Henrik planerade för sin fortsatta *trek* ner mot Tashiding med diverse övernattningar i kloster, medan det var ovisst om Diana och Jeff alls kunde fortsätta. Eventuellt måste de hoppa över en dag.

Yuksom var lätt att överblicka, och man gjorde hela byn med dess båda kloster på en kvart. Hur trivsamt det än var så beslöt jag därför att återvända till Pelling följande dag – man kunde ju ändå inte få ens en skymt av Kanjenjunga.

Middagen med Ditte och Henrik blev därför något av en avskedsmiddag, och vi bredde på för fullt med tre rätter vardera, momos, chowmein, pizza, rispudding och allt möjligt, medan vi diskuterade de skandinaviska julmiddagsmenyerna. Det enda helt gemensamma för alla Skandinaviens (inklusive Finland) länder tycks vara risgrynsgröten.

Medan vi satt där fick vi sällskap av ett ungt par från Minsk i Vitryssland, som jag hade träffat förut i Darjeeling. De hade haft otur: de hade satsat på en fyra dagars *trek*, och redan första dagen hade deras bärare bara försvunnit, så de måste bara gå tillbaka. De hade startat i Ladakh för tre veckor sedan och varit uppe vid Pangong Tso, och så hamnat i de otillgängligaste delarna av Sikkim och råkat illa ut, vilket de beskyllde fullmånen för – det bringar dålig tur att vandra i bergen vid fullmåne. Dessutom hade de sett en gumma som bar på en tom korg. I Vitryssland betyder det extrem otur om man ser en gumma bära på en tom korg. Till saken hörde dessutom, att den unga fästmon hade skräck för kackerlackor, och i Indien hade de knappt sett andra djur än kackerlackor överallt, särskilt på tåget, och de hade rest hela vägen med tåg från Delhi till Calcutta... Hon hade i panik nästan fått tåget att spåra ur. (Till saken hör dessutom att det inte varit fullmåne när deras bärare smitit utan tvärtom.)

Men stämningen i Yuksom var helt enkelt underbar. Israelerna dominerade i alla restauranger, överallt hörde man akustiska gitarrspelare någonstans under hela dagen, alla språk och nationaliteter var representerade, tyskar, fransmän, skandinaver, engelsmän, bengaler, nepaleser, sikkimeser, spanjorer, medan endast italienare saknades. De hade inte hittat till Yuksom ännu, medan det vitryska paret tydligen specialiserat sig på de mest extrema ytterligheterna i Indien, från Ladakh och Pangong Tso till *trekking* uppåt Helskotta från Yuksom med bärare som smet ifrån dem i blotta förskräckelsen över deras ständiga skräckångest och panikanfall inför så fruktansvärda djur som kackerlackor i ständigt upprepade attacker...

Emellertid bröt regnet ut igen under natten och menade allvar den här gången. Det ösregnade ännu på morgonen, och det bröt ut något av en panisk flykt bland alla turisterna. Alla skulle iväg på en gång, och avskedet från Ditte och Henrik blev därför något abrupt. Vi hade tänkt gå upp till klostret Dubri på morgonen, varifrån de skulle ha fortsatt vandra ner till Tashiding, men regnet förstörde allt. De tog en jeep till Tashiding, och jag tog en jeep till Pelling.

Sålunda gav inte Yuksom mer än en glimt av paradiset. Under dagen hade man kunnat sitta ute sommarklädd och njuta, men det gick raskt över och ersattes med förlamande regn och kyla...

del 15: *Pelling*.

Yuksom var Sikkims första huvudstad, där dess förste kung kröntes 1642, och strax efteråt instiftades klostret Dubdi en halvtimmes klättring ovanför, som vi missade när det dåliga vädret förstörde allt för oss.

Jag återvände till Pelling i en jeep, som liksom vanligt satte på automatmusik som var värre än vanligt: inte bara spelade den bara brottstycken av låtar, som hela tiden avbröts av tekniska kommunikationsfelspauser, utan dessutom hakade CD:n upp sig hela tiden, så att inte ens den första låten någonsin fick komma till någon form av avslutning – allting var åt helvete, dunkadunket, rytmen, melodiken, allt förstördes av tekniska bristfälligheter.

I Pelling var allting bara dimma, och det var svårt att hålla värmen i denna totala råhet. Efter lunchen gick jag därför upp till klostret Sanga Choeling, för att i någon mån återfå någon värme i synnerhet i fötterna, som jag tvingats bekläda med strumpor; och vem mötte jag på vägen upp om inte Henrik och Ditte?! De hade inte funnit något gott mat- eller övernattningsställe i Tashiding och därför fortsatt till Geyzing och därifrån återvänt de 9 kilometrarna till Pelling, bara för att få ett gott hotell och dräglig mat.

Emellertid var jag bokad för kvällen, då jag uppe vid Pemayangtse stött ihop med Lama Yongda, kapten Gyapo Yongda, som hört till Sikkims sista kungs livvakt och därför råkat illa ut när Indien inkorporerade Sikkim. Han var upptagen men kunde träffa mig mellan 6 och 7 på kvällen. Följaktligen knallade jag uppåt Pemayangtse efter mörkrets inbrott utrustad med nödortfött ficklampa. Ingen Lama Yongda fanns där då. Hans moder hade nyligen gått bort på en tisdag, och därför ägnade han varje tisdag åt minnesceremonier. I stället fick jag träffa hans enda lärares farfar, som var en utomordentlig historiker, 85 år gammal, som arbetade på ett verk om Sikkim. Vi hamnade genast i diskussioner om andra världskriget, om Stalins roll och Stalingrad och El Alamein, då detta råkade vara Bernard L. Montgomerys födelsedag...

Småningom kom Lama Yongda till rätta, han hade fördröjts genom transportproblem, men vi fick en intressant pratstund tillsammans, varunder han generöst bjöd på whisky av märket *Royal Stag*. Vi pratade om alla Sikkims problem – Indiens hårda satsning på Sikkim med flygplats och järnväg upp till gränsen vid Rangpoo, som Lama Yongda såg som rena mobiliseringen mot Kina, om Indiens hänsynslösa exploatering av Sikkim för dess mineraltillgångar, som ödelade alla Sikkims mest heliga platser, och så vidare. Kapten Yongda var fortfarande en glödande patriot och hade berättigad kritik mot allt vad Indien gjorde i Sikkim, som han fått två fängelsestraff för.

Naturligtvis kan Indiens intrång i Sikkim kritiseras och fördömas. Indira Gandhi tog Sikkim med ursäkten att Kina gjort det annars, och folkomröstningen som genomfördes, där en överväldigande majoritet röstade mot kungadömet och för en anslutning till Indien, var naturligtvis triggad genom omfattande lobbyverksamhet 1974. Just i denna kris omkom kronprinsen i en bilolycka, medan samtidigt drottningen, en amerikanska, övergav sin man och flyttade till Amerika med sina båda barn, där dottern omsider gifte sig med en polisman, medan den yngre brodern till kronprinsen blev munk och bosatte sig i Nepal.

Sikkim är dock fortfarande ett förlovat land, en gigantisk botanisk trädgård, som till 82,32% procent består av urskog och djungel, med 36 olika arter av rhododendron (nationalträdet: *Rhododendron Niveum*) och 515 olika arter av orkidéer, (nationalblomman: *Dendrobium Nobile*) som dock är mycket känslig i sitt ekosystem. Hela landet består av ett virrvarr av djupa floddalar omgivna av ogenomtränglig urskog, som gör avstånden mellan de fyra olika landskapen oöverbryggliga trots de korta avstånden. Folket är unikt sympatiskt och älskligt till karaktären, de är småväxta och milda som barn, och det är oemotståndligt att inte vilja ta dem under beskydd. Just deras unika mildhet och mjukhet gör dem desto sårbarare för brutala

stormaktsingrepp, och det är just detta Indiens centralregering är helt blind för och omedveten om.

Nepal gick igenom en ännu värre traumatisk kris med sitt kungahus kataklysmatiska fall, när kronprinsen 2001 sköt ner föräldrar och de flesta av sin kungliga familj, medan endast den värste (farbrodern Gyanendra) överlevde och senare avsattes, och den processen är inte över ännu. Det skall bli mycket intressant att ta del av den aktuella situationen i Nepal, om det är möjligt.

Jag hade planerat att återvända till Darjeeling följande morgon, men Lama Yongda insisterade på att få träffa mig åter nästa morgon på sin skola klockan 9, så jag uppsköt avresan en dag. Dessutom hade jag mycket trevligt sällskap till middagen på kvällen, två originella herrar, en engelsman och en berlinare, som bodde och levde och reste tillsammans sedan åtta år, och tre franska schweizare, en karl och två damer av yngre årgångar, så naturligtvis blev det mycket tal om mat, och kocken instämde fullkomligt med mig om det italienska kökets totala överlägsenhet, om han dock insisterade på att det kinesiska var en mycket god tvåa. På grund av överkryddningen ('blåslampseffekten') i både det kinesiska och indiska köket föredrog jag dock det mjukare och lättare tibetanska.

Följande morgon tog oss alla med överraskning. Solen strålade klart, och för första gången sedan jag kommit till Darjeeling för åtta dagar sedan visade sig hela Kanjenjunga för mig. Det var på tiden. Jag hade nästan gett upp, när den överraskande tvärvändningen inträffade. Skönhetens liksom vädrets totala nyckfullhet förnekar sig aldrig, allra minst i Indien och Himalaya.

del 16: *Darjeelingproblem*

När jag lämnade Pelling och redan satt i bussen blev jag till min obeskrivliga fasa plötsligt medveten om att jag kunde ha glömt min lilla livsnödvändiga whiskyflaska kvar i sängen. När jag letade efter den i min väska tycktes mina ondaste aningar besannas. Alltså måste jag köpa en ny whiskyflaska i Jorethang innan gränsen passerades till Darjeeling, ty där var ju alkohol förbjudet.

Inköpet i Jorethang gjordes utan svårighet, ehuru expediten gav mig en sned blick. Vad den betydde skulle jag få erfara senare.

Knappt hade vi kommit in på Darjeelings territorium förrän jeepen stoppades av en aktningssvärd kommitté av tanter. De var till för att hejda alkoholsmuggling. Min väska var olyckligt placerad precis vid bakluckan, varför denna var den första de såg och öppnade. Genast fann de den lilla whiskyflaskan. "Vad är detta?" frågade de triumferande. Jag protesterade vilt. "Det är medicin för min mage. Jag måste ha den." Tanterna överlade sinsemellan och kom till slut överens om att jag skulle få behålla den som nödvändig medicin för min mage.

När vi körde vidare berättade flickan bredvid mig att jag kommit undan med en hårsman från döden. Om man tar med sig sprit måste man gömma den på sig, ty ännu hade tantkommittéerna mot spritsmuggling inte börjat med kroppsvisitering. Om man togs på bar gärning med sprit med sig kunde man få dryga böter.

Efter en stund och väl uppe i skogen stannade chauffören och befallde att flaskan genast skulle avlägsnas från väskan och placeras på mig. Jag smusslade således ner den i en ficka. Nästa tantkommitté fann ingenting. Hur många av oss som satt i eller på jeepen som hade sprit i kläderna nämndes inte, men alla såg fullkomligt oskyldiga ut, särskilt jag.

Flickan berättade, att den första tantkommittén låtit mig komma undan bara för mina gråa hårs skull. Det var första gången jag hade någon fördel av min framskridna ålder.

Hemma i Darjeeling strålade solen, men vädret var vanskligt. Det var mycket disigt, och molnen såg ut som monsunmoln, som om denna ännu inte var över, fastän det var svinkallt.

Framme i Tower View Lodge tog jag genast en dusch och intog sedan en fantastisk lunch på gamla "*Orient*", mitt första favoritställe i Darjeeling redan 1992. Det var helt oförändrat sedan dess, ehuru den gamla ägaren numera var död och 86 år gammal, men han körde likväl på för fullt som vanligt samman med sin nästan lika gamla hustru. De var ett mycket exotiskt par, på något sätt tidlösa, hon fortfarande vacker och med så långt hår att hon kunde sitta på det ehuru delvis grått. Det hade varit konstigt annars. De är hinduer och kände genast igen mig, men för dem är Darjeelings alkoholproblem en katastrof, då de hade rättigheter och alltid fullt med gäster som bara kom för att värma sig med spriten. De hade förlorat 75% av sina kunder, medan Darjeelingborna kunde se fram emot att få frysa ihjäl till vintern, då de flesta mest hållit sig varma med sprit. Det var omänskligt av den politiska ledningen att vidmakthålla detta alkoholförbud, nu i kraft sedan 2-3 månader, som bara var ett utpressningsmedel mot regeringen i Calcutta, som tjänat gott på alkoholskatten, för att få "*Gurkhaland*" fritt som en egen stat från Väst-Bengalen. Det var ett spritkrig på gång, "*Gurkhapartiet*" spelade ett högt spel där det egna folket sattes i pant som

utpressningsmedel mot Calcuttamyndigheterna, som inte ville avstå från Darjeeling. Det kunde sluta hur som helst, och "Gurkhapartiets" ledare hade hotat skjuta sig om Darjeeling med omnejd inte fick bli en egen stat.

När jag gick igenom mitt bagage för att se vad jag fått med mig och inte fått med mig visade sig i alla fall min tidigare halvtömda whiskyflaska finnas med. Därmed var mitt medicinförråd fullkomligt tillfredsställande, och jag kunde sova lugnt på nätterna utan att behöva frukta för nödvändigheten att tvingas ut i skumma gränder i mörkret för att hitta någon väl dold spritbutik som till nöds fortfarande fick sälja sprit "för hämtning och export", som då måste smusslas och smugglas och döljas väl för att undgå militanta tantkommittéers hårda bevakning för eliminering av all otillåten alkoholförtäring.

Jag undersökte även Nepalmöjligheten. Den var reell. En resa med buss till Kathmandu skulle kosta (allt inklusive) 2830 rupier (470 kronor), där själva visumet kostade 2000 och bussresan från gränsen till Kathmandu 700. Kathmandubussen startade före skymningen och nådde fram strax efter gryningen. Inga problem i sikte.

Det enda problemet var om jag alls ville det. Jag trivdes bra i Darjeeling trots kylan, och både Kathmandu och Pokhara låg ju långt under Darjeelings nivå. Men om jag skulle hinna till Nepal före Dharamsala borde jag starta senast lördag om två dagar. Jag överlät det åt vädrets makter att fälla avgörandet.

På kvällen besökte jag min tibetanska familj och kom i livlig diskussion med sonen Phuntsok, som var en briljant begåvning. Vi diskuterade allt på en gång, det engelska språkets historia och utveckling, Dan Brown och hans böcker, klimatkrisen och dess möjliga och omöjliga konsekvenser och inkonsekvenser, den nya filmen 2012 (som gick i Darjeeling), islam och Newton, sanskrit och alla språks upphov och framför allt situationen i Nepal, som var värre än jag hade trott. Min resekollega stackars Angelica hade varit på väg till Nepal fyra dagar i buss, och risken var att jag kunde råka ut för samma sak. Det var fortfarande egentligen bara säkert att flyga dit, då man med buss kunde råka ut för strejker, stängda vägar, stängda gränser och vad som helst, så att man måste jaga nästa gränsstation. I stället rekommenderades Bodhgaya, där det tydligen idag gick direkta tåg från Siliguri till Gaya och sedan direkta tåg från Gaya till Pathankot nära Dharamsala. Detta var en frestelse som skulle bespara mig 3000 rupier.

Det var dock kallt i Darjeeling, och frågan var hur länge jag skulle stå ut. Vädret var ytterst spännande och kunde innebära precis vad som helst.

Johannes lät meddela att han inte skulle återkomma till Darjeeling då han redan begivit sig tillbaka västerut. Hade han stannat kvar hade han säkert övertalat mig att ändå fara till Nepal. Nu lutade det mer och mer åt Bodhgaya, då den raa kylan gjorde en hungrig efter värme och solsken.

Så bröt med ens krisen ut. Redan när jag kommit till Darjeeling hade jag märkt en del oroande tecken på att något var i görningen. Trafiken hade blockerats och enskilda fackklungor hade manifesterat någon sorts protest. På fredagen bröt strejken ut. Ingenting fungerade. Jag märkte det först när jag begav mig ut till bergsklättrarnas museum i den zoologiska trädgården. Det var stängt. Anledning: strejk.

Ingenting öppnade på morgonen. Man kunde inte ens köpa cigaretter. Min reseagent hade stängt, och ingen kunde organisera någon resa vidare. Alla satt fast. Den enda lättnaden var att ändå mitt anspråkslösa Tower View Lodge likväl höll sitt kök öppet.

Joseph, min unge rumskamrat från Sussex, skulle med ett tåg i morgon på morgonen och kunde nu inte komma iväg eller få ut biljetten. Anledningen till strejken var solidaritet: några fast anställda tjänstemän med åldern inne hade avskedats, och därför måste hela Gurkhaland gå i sympatistrejck. Strejkvakter fanns överallt: det var omöjligt att agera på egen hand. Plötsligt manifesterade sig den lokala diktaturen med övertydlighet. Som Joseph sade: Om någon nu blev skadad och till exempel bröt ett ben skulle det vara omöjligt att få honom till sjukhus. Säkert var det flera som avled till följd av den lokala lamslagningen av hela samhället. Aldrig hade Darjeeling varit mindre till sin fördel: kallt, rått och dåligt väder, ursinnig dunka-dunk-musik, och en allt förlamande strejk dessutom på överhetens befallning, som ödelade all verksamhet och allt liv i hela staden. De ekonomiska konsekvenserna måste bli förödande negativa. Fy fan för varje form av diktatur och centralstyrning! Återigen fann jag det skäligt att ifrågasätta om jag alls skulle komma tillbaka till Indien mera.

del 17: *Nya Darjeelingäventyr*

Det fanns de som igår köpt biljetter till bion, men bion var stängd hela dagen genom den allomfattande strejken, så de kunde inte ens få pengarna tillbaka. Andra missade sina flyg genom de helt meningslösa och sanslösa vägblockaderna. Det stod i tidningen om dem – ungefär 15% av alla flygresenärer från flygplatsen nära Siliguri hindrades från att koma med dem. Denna helt improviserade strejk som genomfördes utan förvarning och som alla tvingades delta i förlamade och saboterade hela samhället, och turisterna blev vansinniga. Darjeeling borde veta bättre än att reta turisterna och få dem att vilja fly från Darjeeling, när Darjeeling så väl behövde deras inkomster. En plötslig improviserad generalstrejk som denna måste innebära något av en ekonomisk katastrof för hela området. Ingen blev glad av denna arroganta och resultatlösa utpressningstaktik mot en regering som inte kunde göra något.

I detta kaos fann jag en kuriös lättnad i en begivenhet på *Glenary's*. Jag var frusen och sökte någonstans att värma mig – Darjeelings enda varma ställen var cybercaféerna, som var stängda hela dagen, och *Glenary's* konditorirestaurang. Övre våningen var öppen där och full av folk, så jag gick in för att ta reda på vad som var på gång. Det verkade först vara en politisk manifestation för att backa upp och rättfärdiga strejkrörelsen, men jag misstog mig. Visserligen fick jag veta mer om strejken, som var en demonstration för att kommunanställda inte skulle kunna avskedas, det var alltså en sak mellan kommunen och dess anställda och ingenting annat, som inget parti hade någonting med att göra, men det visade sig att jag hade hamnat mitt i ett bröllop och var synnerligen välkommen som dess enda utländska deltagare. Alla gästerna bjöds på mat hur mycket som helst och därtill mangojuice, kaffe och gräddig körsbärspudding men naturligtvis ingen alkohol – till maten bjöds det bara på vatten.

Emellertid var stämningen hjärtligt behaglig och till och med musiken angenäm, så det var bara att dröja kvar så länge som möjligt och njuta. Jag hade redan ätit min lunch, så jag tog bara tre portioner av den gräddiga körsbärspuddingen, två glas mangojuice, det läckraste av allt, och tre omgångar kaffe, som definitivt gjorde mig på bättre humör. Ingen verkade sakna eller behöva alkohol.

Det intressantaste var dock att studera alla deltagarna. Antagligen var det hela Darjeelings ledande societet som samlats här, och alla var tydligt nepaleser av det mest välmående och välbärgade slaget, allesammans goda och vänliga, artiga och belevade, positiva och blomstrande människor, småväxta men ibland ganska trinda, alla åldrar representerade, ungdomar och ärevördiga gamlingar med käppar, alla välklädda, i synnerhet damerna, där faktiskt de flesta (av det yngre slaget) var utomordentliga skönheter. Det var bara att sitta stilla i värmen och njuta med alla dessa trivsamma människor, vilkas tillställning utgjorde den extremaste kontrast mot den pågående strejkkrisen. Hade strejken inte ägt rum hade jag sannolikt inte kommit på detta oförglömliga nepalesiska Darjeelingbröllop.

Det mesta förblev stängt även efter strejken, så ingenting kunde göras för min fortsatta resa, och Nepal var det bara att glömma – efter denna förlorade dag skulle tiden inte längre räcka till. Hade jag tur kunde jag åtminstone ännu komma till Bodhgaya, och jag hade i alla fall fått uppleva det kanske bästa som kan upplevas av det nepalesiska väsendet här i Darjeeling.

Jag vet inte om det var samma bröllop, men det var i alla fall ett bröllop i huset bredvid vårt också, som höll på för fullt hela natten med hysteriskt dunka-dunk in absurdum med samma monotona melodilösa skrikligt om och om igen hela tiden, som om bröllopgästerna inte kunde få nog av det grövsta musikaliska barbari som var möjligt.

Men klockan fyra lovade stjärnorna att en soluppgång över Kanjenjunga kunde bli något, så jag begav mig traskandes iväg till Tiger Hill, även om dimmorna svepte kring det mesta med ett svagt dis, så att man såg de högsta bergen vilande på moln med fastlandet under sig, vilket alltid var något. På vägen tillbaka höll jag på att överraskas av tre likaledes vandrande norrmän, två damer från Bergen och en ung man fra Oslo, precis när jag gjorde toalett, så att jag nätt och jämnt hann dra på mig byxorna tillbaka. När det visade sig att jag vandrade de 15 kilometrarna på en och en halv timme även *till* Tiger Hill blev de frustrerade. De hade trott att de var tuffast, som bara gick därifrån, och så mötte de en svensk som var värre. Jag kunde lugna dem: Jag var finlandssvensk.

Tillbaka i Darjeeling gällde det att åtgärda skadorna efter gårdagen. Jag fann ett öppet Internet och kunde till att börja med åstadkomma en uppdatering utan att ana ännu om jag skulle kunna komma vidare eller ej. Sedan gick jag till min reseagent.

Det visade sig stämna att det faktiskt fanns ett tåg direkt från New Jaipalguri till Gaya. För att få en tågbiljett rekommenderade han mig en annan reseagent, som bara sysslade med tåg, och han bekräftade saken: det skulle gå ett tåg till Gaya på måndag. Jag köpte omgående biljett. Det fick bli en *“emergency quota”* – biljett som jag fick betala extra för (455 + 145, 25% i provision,) men det var det värt.

Sedan följde äventyret med min föreläsning i Darjeeling. I det längsta hade jag hoppats få slippa den, men Dolly gav sig inte, och hon fick mig att inställa mig till klockan 11.

Den Darjeelingföreläsning jag då gav skulle jag ha hållit redan år 2000 när jag första gången träffade Dolly, men då hade tiden sagt nej, och så hade det varit varje gång sedan. Nu kunde jag äntligen hålla den för en mogen flickklass där alla satt som tända ljus i andäktig moltystnad med extra tillägg till 2000 års version. Den tog en halvtimme med eftersnack och frågor och ytterligare improvisationer, men alla var mer än nöjda.

Jag fick även träffa lärarna, underbara människor allesammans, särskilt den lilla historieläraren, en glad prick, men när jag kom tillbaka efter föreläsningen hade min plastkasse försvunnit med mitt viktigaste material. Det letades överallt utan resultat och jag spekulerade redan i konsekvenserna av att mina tre senaste dramer skulle ha skrivits förgäves och förskingrats.

Vad som ytterligare förhöjde det roliga var, att det i deras badrum inte fanns fast tvål men däremot flytande. När man försiktigt tryckte på dess pip blev man fullständigt nerstänkt av flytande tvål – rena Buttericksgrejen.

Det visade sig dock att en av lärarna hade tagit fel kasse med sig och lämnat kvar sin egen. Hon var alldeles förkrossad när hon kom tillbaka med den, men jag bedyrade för hela kollegiet, att jag aldrig hade förlorat något i Indien utan att ha fått det tillbaka. Hela detta läraräventyr hade varit hur skoj som helst.

Därmed hade Darjeelingkapitlet svängt från mörker till ljus och från dystra klanger till gemytlig dur, och även vädret verkade nästan vara på bättringsvägen. Jag hade två dagar kvar, som jag kunde hänge åt mina tibetanska vänner, Oxfordbokhandeln och bio och kunde ta det lugnt, då nästa etapp till Bodhgaya nu var säkrad.

del 18: *Till Bodhgaya.*

Det var ironiskt att vädret i Darjeeling skulle bli som bäst lagom till min avfärd och under de sista dagarna bättre hela tiden, men jag hade ändå fått ut mitt lystmäte och måste vara nöjd. Det återstod att se om strejken, som ändrade mitt program från Nepal till Bodhgaya, skulle ha varit en välsignelse eller motsatsen.

Jag träffade Phuntsok igen den sista kvällen, och han gav mig alla detaljer i Gurkhakrisen.

Efter våldsamheterna 1986-87 hade Calcuttaregeringen till slut gått med på att ge Darjeeling ett eget Gurkharåd, som fått relativt fria befogenheter att göra vad de ville med ganska generösa fonder. Avsikten var att underlätta reformer. Gurkharådet gjorde en del men blev iögonfallande feta och rika själva, medan folket inte fick det bättre. Till slut var Gurkharådet så besuttna och etablerade, att de började slåss om makten inbördes och mörda varandra – inom ett fåtal år hade åtta av gossarna i Gurkharådet mördats. Det var rena maffiakriget. Naturligtvis kunde detta inte gå an. Gurkharådet berövades alla befogenheter men fick fortsätta existera, medan en ny falang tog makten som nu har initiativet och är mycket aktiva. Den mest påfallande förändringen är det storartade arbetet med reparation av vägarna, som verkligen behövs. Andra sidor av deras politik är det märkliga alkoholförbudet, men de försöker faktiskt rycka upp "Gurkhaland" och få det på fötter som en egen stat inom den indiska unionen, och troligen kommer de att lyckas. Det är väldigt

mycket retorik och yviga gester. Här kanske mer än någon annanstans är 98% av all politik bara teater, men det är arbetet som betyder något, och det går definitivt framåt.

Den sista morgonen i Darjeeling gick jag en sista gång till Tiger Hill i gryningen. Vädret var perfekt och mera så än de båda tidigare gångerna, så jag tog ut svängarna och gjorde den stora rundan några kilometer längs den vackra vägen ner mot Teesta, upp till det gamla Ghoomklostret och upp till Vishnutemplet, som tyvärr var helt förfallet och övergivet, liksom barnnöjesparken utanför. Men vädret kunde inte bli bättre, Darjeeling inte mer till sin fördel och Kanjenjunga inte mera majestätiskt.

Min polska rumskamrat Jakob hade varit i Nepal under krisen 2001 när kungafamiljen massakrerades av deras egen kronprins, som avslutade massakern med att avrätta sig själv. Jakob kom ner från Annapurna till Pokhara dagen efter, visste ingenting och fann hela Nepal paralyserat. Ingenting fungerade i hela Nepal, precis som i Darjeeling under strejken. Enda sättet för honom att ta sig till Kathmandu var liftandes med truckar. Där i Kathmandu hade inbördeskriget redan börjat. Han hade sedan, liksom jag, inte återvänt till Nepal på åtta år men kom nu därifrån och hade, i likhet med alla andra resenärer därifrån, funnit landet lugnt och behagligt.

Det blev inte min resa ner från Darjeeling. Som vanligt tycktes Darjeeling vilja hålla kvar mig med vilka ödesdigra medel som helst. Jag startade fyra timmar innan mitt tåg skulle gå, och det var inga problem med nedresan, men 15 kilometer från Siliguri, när vi redan lämnat alla bergen bakom oss, ville chauffören nödvändigt ta en fika. Denna drog ut på tiden i det oändliga – en halvtimme gick förlorad. Sedan fastnade vi naturligtvis i åtskilliga trafikstockningar i Siliguri. De sista etapperna blev en nagelbitare. En del passagerare steg av i Siliguri, och naturligtvis blev det bråk om pengar. Grälet mellan chauffören och ett äkta tredskande par pågick i tjugo minuter. I jeepen satt det också tre munkar som skulle med tåget. De lyckades till slut få loss chauffören.

Vi kom fram till stationen exakt fem minuter efter att mitt tåg skulle ha gått, men lyckligtvis var detta en kvart försenat, vilket räddade mig.

Tåget var primitivt, och natten blev kall, men med på tåget var också Bettina från Darjeeling. Hon skulle ha rest igår, men hon hade fastnat i Siliguri, där hyggliga reseagenter hade övertalat henne till att ta tåget till Gaya följande dag i stället för att resa ensam med buss genom hela Bihar med byte i Patna. Sålunda kom hon på samma tåg som jag. Även hon hade liksom jag fått lägga 25% på priset för biljetten.

Tåget blev fyra timmar försenat – i stället för 14 timmar tog resan New Jaipalguri–Gaya 18, men vi kom levande fram.

I Gaya försökte jag omedelbart få en biljett vidare mot Delhi till Pathankot nära Dharamsala. Det fanns en väntelista på 53 personer, så jag gav upp genast.

I Bodhgaya fick vi inte plats på den burmesiska missionen. Det var fullt. Vi hänvisades till hotell *Deep* strax bredvid, där Bettina tog in, men som det var för dyrt för mig hamnade jag i stället på *Rainbow* något längre bort, där jag fick ett rum för halva priset.

Efter en dusch gick jag in till stan för att åtgärda biljettproblemet. Det var påfallande hur Bodhgaya igen hade fördubblats i storlek och livlighet. Marknadstorget framför Mahabodhi-tempelområdet, buddhismens Vatikan, var nästan oframkomligt. Icke desto mindre fann jag genast min gamle vän sedan redan mitt första besök här 1993 för sexton år sedan, något mera

satt och nu med glasögon, men återseendet var hjärtligt som alltid. Han fixade genast min biljett. Det var nya strejker på gång, om jag ville till Pathankot med tåg måste jag vänta till torsdagen den 26-e, det kunde jag inte göra, men jag kunde ta tåget till Delhi i morgon. Naturligtvis måste jag betala extra för biljetten, som kostade mig 650 rupier (108 kronor). Det fick gå.

Indiens slättland är ett myllrande kaos som bara måste vara outhärdligt för en västerlänning. Det är inte bara den förfärliga skrällskvalmusiken, utan alla skriker och gormar, och alla bilar tutar som vansinniga hela tiden, Någon framkastade hypotesen att alla indier måste vara födda med nedsatt hörsel för att kunna verka och tvingas hålla på som de gör. Emellertid hör man aldrig en indier som sjunger falskt, och aldrig någonsin hör man en enda falsk ton i musiken, vad det än är för musik.

I detta gormande myllrelände, där det värsta symptomet är den totala nedskräpningen överallt, finns det dock undantagsöar som fungerar. Jag har funnit dem uppe i bergen, där de alla överglänser varandra, och Sikkim som stat borde tas som föregångsexempel för hela Indien, där de är mycket noga med att inte skräpa ner i naturen, naturvård, trädplantering, och så vidare. Även i Himachal Pradesh (där Dharamsala, Manali och Simla ligger) är plastpåsar numera förbjudna.

En annan sådan oas är Bodhgaya. Mina stackars vänner Angelica och Kristoffer valde att färdas den hårda vägen till Nepal till lands genom den värsta delen av hela Hindustan. För att få ett tåg från Gorakhpur för de från Rishikesh till Delhi, där de inte fick något tåg, så det fick bli buss till Gorakhpur genom krigsskådespel av strul tills de kom fram till Pokhara efter fyra dagars resa från Rishikesh. De vet vad jag menar med det "normala" Indiens outhärdlighet, som konsekvent fått mig att sky slättlandet från och med min tredje resa – detta är min 25-e – där endast vissa undantagsplatser som Bodhgaya någon gång får en att sticka sin näsa ner i slättlandsskiten trots allt.

del 19: Mitt gyllene besök i Bodhgaya.

En pojke hjälpte mig och Bettina till rätta i olika hotell och vägrade sedan släppa mig förrän han visat mig sin by och sin skola, som var helt ideell och instiftad för att kunna ge föräldralösa och fattiga barn utbildning – jag fick bevittna hur tolv små flickor i en klass utbildades till sömmerskor, endast sex åt gången, då det bara fanns sex symaskiner. Han ville att jag skulle betrakta honom som min son, fast jag snarare kunnat vara hans farfar – han var 39 år yngre än jag. Men han var älsklig och innerligt engagerad i att propagera för att skaffa sin enkla skola sponsorer. Hans hem var en nyuppförd tegelbyggnad av bara nakna tegelmurar – inga fönster, som en eländig hydda i Kairos utkanter i Egypten.

Sedan träffade jag äntligen min gamle vän sedan 16 år Shahabuddin, som omhändertagit mig så hjärtligt vid den burmesiska missionen här för 16 år sedan, och som nu förestod den ena av Bodhgayas båda bokhandlar – den andra fanns inne på tempelområdet och var mera specialiserad.

Det var hans bror som fixat biljetterna åt mig, medan jag hade missat honom själv, men den skadan tog vi nu ordentligt igen.

Han bekräftade Bodhgayas dynamiska expansion, det tillkom nya tempel och statyer varje år medan centrum med dess trafikfria marknadsplats hela tiden utvidgades. Det fanns fler västerlänningar i Bodhgaya än någonsin, som alla verkade upptagna med något lokalt projekt för någon skola, något kloster eller något annat.

Trivseln infann sig, och det blev lika svårt att lämna Bodhgaya som något annat av Indiens mera särskilda undantagsställen.

Så blev det plötsligt strömavbrott halv nio på kvällen, och hela Bodhgaya mörklades. Tydligt hände sådant inte bara högst upp i de Himalayiska bergen.

Floden var helt uttorkad som resultat av årets snåla monsun, vilket jag aldrig sett den vara förut. Följaktligen var även insekterna mera sparsamma och inte alls så överväldigande i sina fladdrande flockar som tidigare år – både flugplågan och myggplågan var minimaliserad.

Det var således över eller genom floden som pojken Pankaj ledde mig till sin by på andra sidan med en mycket märklig stupa från 500-talet, som grävts fram av arkeologer och var mycket lik den gamla stora stupan (dess ruin) utanför Leh i Ladakh.

Shahabuddin berättade dock att det fanns 600 sådana skolor i omgivningen som alla drog fördel av turisternas välvilliga blåögdhet till att få donationer för ingenting, och att de flesta av dessa skolor var falska – rena papier-maché-kulisser för att bedraga dem som ville bedragas.

Emellertid var Pankaj inte sådan. Han gjorde ett fullständigt ärligt intryck och försökte aldrig få en paisa av mig. Tvärtom hjälpte han mig på betydande sätt, i synnerhet med min återresa till Gaya, som skulle ha kostat 100 medan jag kom undan med 20. Det blev dock 10 extra för cykelrickshawföraren som cyklade de två kilometrarna från rickshawhaltpunkten till stationen, jag ville ge honom 20, han hade ingen växel, en växlingsman uppenbarade sig som ville ha 10 i dricks, så hela återresan till Gaya (12 km) kostade ändå 50 rupier, precis som vägen ut.

Någon visste att berätta att vädret i Dharamsala nu var svinkallt med mycket is och snö, men myggorna i Bodhgaya var värre. Man kan sova i kyla, men man kan inte sova under ständig trakassering av fullständigt oskäligen ilsket surrande myggor. Det var ett mysterium hur de kunde komma in, ty alla mina fönster var försedda med täta myggnät. Min värd hade gärna sett att jag stannat kvar som kvalificerad myggmördare.

Det mest imponerande med Bodhgaya var emellertid hela tempelkomplexet med den febrila aktivitet i form av ren böneverksamhet som pågick där. Inträdet var fritt, men om man hade kamera kostade det 20 rupier. När jag gick runt där med Pankaj under kvällen var hela det vidsträckta tempelområdet med den mäktiga Mahabodhistupan i centrum översållad med prostrerare, alltså böneidkare som utförde buddhistiska ritualböner med att kasta sig raklång på marken om och om igen, rena avancerade gymnastiken och säkert mycket nyttig och effektiv för hela kroppen och dess kondition. Det var inte bara munkar utan människor av alla de slag och åldrar, om dock munkarna med sina underbart om dock diskret färggranna togor i vinrött och gult var dominerande och gjorde hela området med alla dess blommor dessutom till en prunkande fest för ögat. Av ren respekt tog jag inte med mig kameran till området. Prostrerarna var i tusental – det fanns inte ett hörn av området som inte var ockuperat av dem.

Diverse intermezzon vid avfärden: en tiggare gjorde mig ursinnig med att bara komma rakt på mig och säga: "Ge mig." Det var inget yttre fel på honom alls. "Varför?" svarade jag ursinnigt. Han var hungrig. "Jag är också hungrig och har inte ätit idag!" svarade jag, men han var ömkansvärt obeveklig. Så visade det sig att han var från Kenya, en hindu från Kenya helt vilsen i sitt hemland. Jag gav honom 10 rupier och begav mig raskt därifrån.

En lika vilsen engelsman av datum "bäst före" för länge sedan passerat frågade mig hur man kunde köpa biljett. Mitt tåg skulle just gå, men jag hann ge honom instruktioner innan jag måste försvinna. Han var helt utsliten, gammal och trasig men totalt europeisk.

Mitt tåg skulle enligt mina instruktioner avgå från plattform 2, men till plattform 2 kom Pagapattamexpressen som skulle åt fel håll. Tiden började bli knapp. Av en händelse fick jag se ett tåg misstänkt likt mitt eget på plattform 5. Det var det rätta. Jag hann med det i sista minuten.

Som resällskap till Delhi hade jag en mycket trevlig hindu som det gick att utbyta tankar med. Vi diskuterade hela den politiska situationen med Obama, Afghanistan, Tibet, Kina, Iran, Nepal, och vi var helt överens om allt. Vi dryftade också kulturella frågor, och han frågade mig vad skillnaden var mellan kultur och civilisation. Mitt svar var, att kulturen var mental medan civilisationen var konkret men att de var intimt sammankopplade och beroende av varandra. Han var nöjd med svaret och undrade vad som alltid drog mig tillbaka till Indien. Jag svarade som det var: den 3000-åriga obrutna konsekventa kulturtraditionen, som fanns så djupt etablerad i mentaliteten, som jag aldrig kunde tröttna på att utforska och umgås med. Han var nöjd med svaret.

Tåget blev en timma försenat till Delhi, varför jag missade Dharamsalabussen 06.30 och fick skarva med en Chandigarhbuss. Därmed lovade även denna resdag att bli en rysare.

del 20: *De sista dagarna*

I Chandigarh var förvirringen fullständig. Man hänvisades till en öppen biljettdisk där fyrtio människor stod och trängdes och brottades för att få biljetter, mest larmande ungdomar. Efter att ha stått en halvtimme i denna omöjliga så kallade kö sade min tidigare konduktör, att Dharamsaladiskan var den andra disken, nr 19. Där stod en lika stor larmande kö som ingen expedierade.

Omsider dök det upp två respektingivande men ålderstigna sikher in i båset och började sälja biljetter, som alla krävde på en gång. Till slut fick även jag en. Jag frågade då vilken tid bussen gick och från vilken plattform. Den ena sade 1.50, den andra sade 1.55. En tredje sade plattform 56. En sådan plattform fanns inte. Tyvärr genomskådade jag inte att ingen av de tre kunde engelska.

Då det var 35 minuter till avgång tog jag mig en fika och infann mig sedan punktligt till bussen, som avgick från plattform 19 där även biljettbåset var. Ombord på bussen blev jag tillfrågad vilken plats på bussen jag hade. Någon sådan hade inte nedskrivits på biljetten. I Himachal måste man ha *seat number*, annars är man pantad. Jag var pantad, ty min biljett var inte ens till den bussen utan till en buss som avgått 1.15. Det kallas *communication gap* i

Indien och är ett allmänt förekommande fenomen som kan leda till vilka personliga katastrofer som helst.

För att avhjälpa saken ombads jag bege mig till rum 13 för utredning. Lydig som alltid gick jag på jakt efter detta obefintliga rum medan mitt bagage blev kvar på bussen, och till slut fann jag ett rum med rubriken 13. Där diskuterade ett antal säker min biljett och skickade mig med en man tillbaka till bussen, vars uppgift tydligen var att utrannsaka vilket *seat number* jag kunde få. Han bad mig sedan vänta medan han återvände till kontor nr 13.

Den väntan blev lång, medan bussen blev alltmera fylld och startades. Till slut rusade jag tillbaka till kontor nr 13 och berättade att bussen måste åka. Det visade sig att deras dröjsmål berodde på att min biljett måste stämpas, men de hade inget bläck till stämpeln. Jag frågade ursinnigt vilket *seat number* jag fått och stack med biljetten. Bussen skulle just köra iväg, och det var nätt och jämt att jag hann upp på trappsteget.

Konduktören bekräftade att min biljett gällde för en annan buss som redan åkt iväg 45 minuter tidigare men lät mig vara. Dock undrade han varför min biljett inte fått sin erforderliga stämpel. Jag berättade som det var, att byråkratsikherna på kontor nr 13 funnit sig vara utan bläck.

De förlorade 45 minuterna hade jag minsann behövt, ty nu riskerade jag komma för sent fram till Dharamsala när allting redan var stängt. Jag hade gjort det förut en gång och tillbringat en kall natt utomhus och ville helst inte göra det igen, men det var inget jag kunde göra. Bussen råkade ideligen ut för blockerande vägarbeten och trafikstockningar särskilt vid en järnvägsövergång. Vid skymningen var vi inte längre än halvvägs, och min enda vän ombord, som kunde tala engelska, en ung man som arbetade för Air France, berättade att det var tre timmar kvar. Samtidigt tilltog trängseln i bussen, så att de flesta fick stå i gången. En väldig sikh stod och hängde på mig utan att vara medveten om det. Senare hamnade han sittande bredvid mig varvid jag halvt begravdes, vilket han var ännu mindre medveten om.

Halv 10 på kvällen kom vi fram till Dharamsala. Om jag skulle gå upp till McLeod Ganj skulle jag definitivt komma fram för sent, så jag chansade på en taxi. Det fanns bara en tillgänglig bland taxibilarna ovanför busshållplatsen, han kunde ta mig upp för 150 rupier och vägrade pruta, så jag slog till.

Vi nådde fram till *Green Hotel* tio i tio, och det var ännu öppet, så jag fick ett rum. Sedan fattades bara maten, som jag varit utan hela dagen.

Jag fann ett öppet kyffe, där en barberare satt mitt emot mig och bjöd mig på *Boxer whisky*, ett märke som jag aldrig smakat förut. Den kompletterade riset och linserna, min enda möjliga middag, mer än väl. Sedan fattades bara teet på maten. Jag hamnade på *Malabar*, där de visserligen inte hade te men kunde bjuda på varm lemonad. Det var bättre än ingenting. Samtidigt satt där två österrikare och spelade schack, men den största överraskningen var musiken. Den första musik jag fick höra i McLeod Ganj denna gång var Beethovens 30-e pianosonat opus 109 på sjappet *Malabar*, som var känt för att annars bara spisa vanlig dunka-dunk-skräpmusik på för hög volym. Jag välkomnade Beethoven, som blev den som mest välkomnade mig till McLeod Ganj.

Under min första tur upp till Triund på vägen ner hade jag ett fall och slog upp näsan. Det hade kunnat gå värre. Det var ett stenigt parti med vassa stenar och klippor, och slumpen ordnade min *touchdown* så att den träffade precis mellan näsan och överläppen.

Något högre upp eller längre ner hade antagligen näsan brutits eller framtänderna slagits ut. Nu blev det bara massivt näsblod, en sorts ordentlig nässkakning, som gjorde näsan så öm, att det var omöjligt att röra den eller snyta sig på ett dygn, vilket orsakade vissa prekära besvär, men redan efter två dagar kunde jag snyta mig igen ehuru försiktigt.

Det var mitt första fall i bergen sedan 1999 på fjället i Kashmir, när jag nästan krossade vänsterhanden, och mitt andra fall i bergen någonsin.

Det blev därför inget återbesök upp till Snowline den här gången, i synnerhet då den andra dagen, då jag planerat det, var mulen. Den tredje dagen var vädret bättre, men då tillät inte tiden, då det var min avresedag.

På kaféet halvvägs upp mötte jag ett glatt internationellt gäng från Irland, Tjeckien, Italien, Japan och Portugal. Italienaren tog en bild av mig som blev ganska bra, men med portugisen kom jag i animerad diskussion om 2012-spekulationerna och nödvändigheten av en universalrevolution som måste komma inifrån och radikalt förändra människans attityd till livet med skrotning av girighet, egennytta, ansvarslöshet, nedskräpning och hela hjärntvättssamhället som nödvändig process. Vi var helt överens om allt och utbytte adresser för bibehållandet av kontakten.

del 21: *Avslutning*

Johannes hade väntat på mig i Dharamsala. Han beklagade att han inte kunnat vänta på mig i Darjeeling efter min vecka i Sikkim, men han hade ju alltid så mycket på gång. Han bekräftade, att om han inväntat mig där hade jag aldrig missat Nepal. Nu var det som det var.

Om Nepal berättade han bland annat, att redan när Kina ockuperat Tibet 1950 varnade Nepals dåvarande kung Nehru för Kinas imperialistiska strävan och bad att få ansluta Nepal till den indiska unionen. Nehru svarade: "Låt oss vänta ett tag och se." Han trodde då ännu bara gott om Kina.

Efter kriget 1962, när Kina angrep Indien på två fronter, i Ladakh och Arunachal Pradesh, påminde sig Nehru Nepals varningar och vände sig till den nye unge kungen och påminde honom om hans fars begäran om anslutning till Indien. Den unge kung Mayendra svarade: "Låt oss vänta ett tag och se."

En liknande historia berättade han om Djinna och Pakistan. Det var bara Djinna som ville separera Pakistan från Indien för att själv få makt över 100 miljoner muslimer, fastän han inte själv var muslim och hemmahörande i Bombay och inte ens kunde urdu. När han fått genom sina ambitioner och ledarskapet för ett separat Pakistan med Punjabkatastrofen som följd, vari en miljon människor omkom eller mördades i onödan, utan att avslöja för någon att han var döende i cancer, (hade han gjort det hade ingen gått med på separationen, varken Gandhi, Mountbatten eller någon annan – han var kedjerökare,) uppstod Kashmirproblemet. Naturligtvis ville han ha Kashmir också. Han bad att få ta en semester i Kashmir på 16 dagar, men maharadjan därstädes genomskådade hans politiska avsikter och vägrade släppa in honom. Då gav Djinna order om militär invasion av Kashmir som personlig hämnd. Bara därför såg sig maharadjan tvungen att vända sig till Indien och be om hjälp.

Hela Kashmirkonflikten med alla dess problem var alltså Djinnas fel, liksom Punjabkatastrofen och Indiens delning med katastrofala konsekvenser för Calcutta och

nuvarande Bangla Desh, då Öst-Pakistan. Hade Djinna avstått från Kashmir från början hade det kanske varit intakt och självständigt ännu idag.

”Pakistan kom fel från början som en olycklig diktatur på katastrofkurs. Det är nästan bara familjen Bhutto som försökt och delvis lyckats få det på rätt köl som demokrati igen, men den kursen är en våldsam och besvärlig kryssning genom grundbeströdda vatten förbi farliga skär.”

Det nya problemet med Kina med dess vapenleveranser till Pakistan, inblandning i Kashmir och ordkrig om Arunachal Pradesh såg Johannes som utslag av Kinas växande inrikespolitiska kris med stigande missnöje och arbetslöshet (150 miljoner jord- och arbetslösa bönder som bara drev omkring i landet,) och allt våldsammare demonstrationer mot partiet: Kina försökte avleda uppmärksamheten mot stipulerade syndabocker utomlands i första hand Indien. ”Kina är olyckligt och sjukt och har svåra bekymmer, medan Indien är lyckligt och klarar sig allt bättre. Kina är bara avundsjukt, och avundsjuka är den dummaste och onödiggaste av alla mentala blockeringar. Det kan inte bli bättre förrän den groteska enpartistaten äntligen faller.”

Islam menade han att också var på fallrepet och höll på att bli världens mest föraktade religion genom den groteska terrorism som utövades i dess namn och genom dess ensidiga självisolering och bakåtsträvande som låste den i ett medeltida återvändsgrändstänkande, - ”vilket är synd, då muslimer i regel är rejäla människor, hederliga och klartänkta och mycket trogna som vänner. Dess enda hopp vore en total radikal humanistisk reformation.”

Naturligtvis hade han mest att säga om Kina. ”Problemet med Kina är dess centralstyrning, som endast undantagsvis varit kompetent. Doktor Sun Yat Sen försökte äntligen bryta denna, och hans försök till införande av en republik framstår som lika berömvärd som Kerenskij's i Ryssland sex år senare. Men tyvärr blev det bara katastrof på katastrof framför allt genom japanernas imperialistiska intramp, som kastade in Kina i tjugoförårigt inbördeskrig, där tyvärr alla de goda var dömda att förlora. Vad Mao gjorde var att införa ett nytt kejsardöme som var värre än något tidigare. Allt han gjorde var katastrofer, där den värsta var den sista, den så kallade kulturrevolutionen, som hade de högsta ansvarigas *carte blanche* att förhärja Kina, Tibet och Öst-Turkestan under tio år, tio år som var värre än något inbördeskrig. Sedan lät Deng Xiaoping pendeln slå över åt det motsatta extrema hållet – tvångsinförandet av rovkapitalism har nästan ödelagt Kina, eller vad som var kvar av det, lika mycket som kulturrevolutionen. Vad som ännu inte förstörts av det gamla Kina förstördes av den nya tvångskapitalismens hänsynslöshet. Se på alla Pekings moderna skyskrapebunkrar, som byggdes på gravarna av det gamla urkinesiska Peking, för att inte tala om Shanghai, Kanton och Hongkong.

Det enda hoppet för Kina vore en demokratisk totalsanering med ett äntligt förpassande av centralstyrningens maktmonopol och godtycke till medeltidshistorien.

Parallellt med centralstyrningens maktmissbruk och fiaskon genom årtusendena framstår som det största av alla kinesiska misstag genom tiderna tyrannernas konsekventa och systematiska bekämpning av andligheten, främst buddhismen och taoismen, medan förnuftet i stället borde ha manat till motsatsen, då dessa båda filosofiska livsmetoder och inställningar måste betecknas som kanske världens och tidernas mest uppbyggliga. Eller hur?” Han menade alltså ungefär att Kina genom nästan alla tider begått samma misstag som det romerska imperiet, när det i slutfasen underminerade sig självt med att bekämpa kristendomen i stället för att samarbeta med den eller åtminstone tolerera den. Genom alla tider hade Kinas kejsare haft allt att vinna och ingenting att förlora på att alliera sig med buddhismen, medan alla försök att bekämpa

den bara slutat illa – för regimen. Ingen hade begått detta misstag mera eftertryckligt än Mao och hans parti.

Till centralstyrningens vansinniga resultat hör den fullkomligt förvridna demografin. Det finns ett groteskt överskott på ensamstående pojkbarn medan flickorna börjar bli en minoritet, och medelåldern stiger hela tiden groteskt uppåt, då de gamla bara får högre medelålder och barnbegränsningen hämmar återväxten. I Indien är det tvärtom. Medelåldern stiger inte, medan befolkningsexplosionen bara tilltar mest tack vare muslimerna, som vägrar bry sig om familjeplanering, medan hinduerna gör det. Detta innebär att Indien med tiden skulle kunna justera Kinas demografiska skevhet – Indien har överskott, Kina underskott, och där kommer att bli ett vacuum att fylla, som Indien med sina groteska trängselmassor skulle kunna hjälpa både Kinas och sina egna problem med. Däråt lutar även Dalai Lama, som hela tiden tänker på vad som kunde göras åt Kinas obalans när kommunistpartiet en gång har kollapsat.”

Han berättade även att han tänkte vidta åtgärder för att skydda sig på nätet, som idag är världens främsta spionverksamhetspotential, och skrota sin e-postadress på *yahoo*. Han lovade att vi skulle kunna kommunicera desto säkrare på nätet i fortsättningen, men, tillade han, ”bli inte förvånad om jag försvinner.” Jag tolkade det dock som att han i så fall bara skulle försvinna tillfälligt, som han gjort så många gånger tidigare.

Därmed var i princip min resa avslutad. Sista *trekken* upp till Triund den allra sista dagen slog jag min fjärde tå så illa att den stukades, det blev inga yttre skador men gjorde alldeles förtvivlat ont, och därefter verkade det som alla prompt såg det som sin skyldighet att trampa på den. Sandaler har den fördelen att man känner allt vad man beträder men den nackdelen, att det känns när man blir trampad på, vilket är oundvikligt i folksamlingar typ köer, buss och flyg. Särskilt på flyget blev problemet extra kännbart, då man hade en samling oregerliga polacker framför sig och man hamnat närmast gången, så att de alltid måste trampa tungt på ens högertår när de tumlade iväg på toaletten, helst med massiva skor på.

I Helsingfors mellanlandade man på 70-årsdagen av Vinterkrigets utbrott, då Stalin bombade huvudstaden utan förvarning och anledning, vilket var en märklig upplevelse. Klockan ett på dagen var det redan mörkt i Helsingfors då det var mulet. Det var bara att genast börja vänja sig vid det nordiska tröstlösa midvintervädret efter en rekordresa på sex veckor, som bara kostat mig 9000 kronor allt som allt. Därav hade själva uppehållet i Indien utgjort 20,000 rupier (40 dagar) eller 3,333 kronor.

Emellertid tillstötte i Helsingfors det värsta strulet på hela resan – flygstrejk av markpersonalen, så att vi inte släpptes ut ur planet. Timmarna gick och vi satt fast och fick inte ens med oss vårt bagage. Inte sedan 1993 hade något flygbolag bjudit mig på en sådan obehaglig överraskning till hemresan – och dessutom till dess sista avgörande fas.

Somliga passagerare hade betalat tusentals kronor extra bara för att säkert få med sig sitt bagage. Naturligtvis var ingen glad. Personalen bjöd på ett glas vatten till tröst medan timmarna gick. Vattnet gjorde inte precis någon succé, så de försökte med karameller...

Situationen var värre än allt strul i Indien under hela resan, då den inträffade i det psykologiskt sämsta tänkbara momentet, i sista etappen. Det regnade ute, ingen gjorde något, och ingen kunde göra något. Där satt vi i tre timmar inlåsta, medan piloten bara pladdrade på finska hela tiden. Det delades ut dagstidningar, men bara på finska. Jag frågade då om det fanns svenska tidningar. Flygvärdinnan svarade: ”Jo, vi har,” men inte kom det några.

Det enda man kunde trösta sig med var rödvin, sammanlagt 750 cl under dagen. Man kunde ju inte bara trösta sig med vatten...

Det var bara inledningen till kanske den bedrövligaste hemkomst jag någonsin upplevt från Indien. Bagagestrejken fortsatte dag efter dag, tills det till slut tornade upp sig till 10,000 bagage på Vanda som måste sorteras och levereras i efterskott. Det tog sex dagar innan jag fick mitt bagage.

Hemma var det is och snö, och naturligtvis placerade sig en isfläck extra försåtligt i en krök, som i överlagd avsikt att få mig på fall, och när man faller med cykeln slår man sig ordentligt. Ett revben tog stöten, varefter det var omöjligt att andas och sova normalt i några dagar. Till detta kom en djävulsk förkylning, som kulminerade just i tid till vår stora konsert för andra advent, där om någonsin det gällde att ha rösten i skick. Den var helt reducerad till nästan ingenting.

Min bandspelare skulle ha varit färdig och reparerad till min hemkomst, vilken jag var helt beroende av för ett omfattande inspelningsprojekt. Det visade sig att reparatören stuckit till Amerika på sex veckor och lämnat allt arbete ogjort efter sig...

Till mina ofärdigheter med influensan och det skadade revbenet, som gjorde ont som fan, kom mina medhavda blesyrer från Dharamsala, den stukade tån, den förintade näsan, osv.

Inte konstigt att man under alla dessa omständigheter längtade tillbaka till Darjeeling.

30.11.2009